№ 177 Odłata poeztowa uiszczona ryczałtem פרייז 20 גראשען Lodzer Tageblat

לאדזשער טאגעבלאט

רעדאקציע און אדמיניסטראציע: פיעטריקאווער 16. טעלעפאנען: רעדאקציע 57, און אדמיניסטראציע 47. | מיטוואך, כ״ג תמוז תרפ״ט. | 31 lipca 1929 r. | 22-טער יאהרגאנג.

די גענעראל-דעבאטע איבער ווייצמאנ'ס עקספאזע

גרינבוים און זשאבאטינסקי טרעטען ארויס געגען דער פערברייטערטער יוד. אגענץ

די געשעהענישען ביים כותל-מערבי זענען א שאנד-פלעק פאר'ן יוד. פאלק, זאגט זשאבאטינסקי

אב. גאלדבערג ווארענט די ארבייטער פאר עקספערימענטען אין א״י.—ענין גרינבוים—רייד פאר'ן קאנגרעס-געריכט.—נעוועהלט א פערמאנענץ-קאמיסיע

זייער אנגעהויבן די גענעראל-דעבאטע איבער ווייצמאנ'ס עקספאזע

לינקע פראקציעס קריטיקירען שארף די עקזעקוטיווע

ציריך, 30. (יט״א) אויף דער מאנטאג'דיגער אווענד-זיצונג האט זיך אנגעהויבן די גענעראל-דעבאטע איבער ד״ר ווייצמאנ'ס עקספאזע. אין דער דעבאטע האבען זיך בעטייליגט הרב בערלין, ראזעט, ארלאזאראוו און קאפלאנסקי. זיי האבען שארף קריטיקירט די מעטאדען פון דער עקזעקוטיווע. ד״ר ארלאזאראוו טרעט שארף ארויס געגען די אמעריקאנער ציוניסטען.

צום סוף פון דער זיצונג ווערט געוועהלט א פערמאנענץ-קאמיסיע.

די נעכטיגע פארמיטאג-זיצונג

אב. גאלדבערג ווארענט די ארבייטער פאר עקספערימענטען

ציריך, 30. (יט״א) אויף דער היינטיגער פארמיטאג זיצונג פון קאנגרעס איז פארגעקומען דער המשך פון דער גענעראל-דעבאטע.

אב. גאלדבערג רופט צו רעכפערטיגען דאס אמעריקאנער יודענטום, ווייל דאס איז די גרעסטע יודישע געמיינשאפט, וואס צעהלט 4 און א האלבען מיליאן יודען און בילדעט א סינטעז צווישען מזרח- מערב-יודענטום. דער רעדנער טרעט שארף ארויס געגען די ארבייטער און זאגט: אויב איהר ווילט מאכען עקספערימענטען, מאכט 2 — קבוצות, טרייבט אבער נישט קיין קבוצה-שפיל אויפ'ן גאנצען ארגאניזם פון דער ארץ-ישראל-קאלאניזאציע.

די דעבאטע דויערט ווייטער.

רעדע פון דעפוטאט גרינבוים

ציריך, 30. (יט״א) אויף דער היינטיגער נאכמיט. זיצונג האט דעפ. גרינבוים געהאלטען א רעפעראט און וועלכען ער האט שארף קריטיקירט דעם אפמאך וועגען דער „אגענץ“ ער האט צווישען אנדערען געזאגט: מיר שטעהען איצט פנים אל פנים מיט'ן אונגליקליכען פלאן פון דער יוד. „אגענץ“ וואס בעדייט די ליקווידאציע פון ציוניזם. דער איצטיגער קאנגרעס שטעהט אונטערן צייכען פון ליקווידאציע פון הערצל'ס ירושה. נישט מארשאל איז דער מנהיג, נאר דער פריוואט דאצענט (בעמערק. פון רעד. געמיינט ווייצמאן) נישט דער באנקיר ווארבורג נאר דער געוו. רעד. פון דער „הצפירה“. ביידע זענען נישט ראוי, צו זיין קיין פיהרער. דער אפמאך וועגען דער „אגענץ“ איז גלייך צו דער טראגעדיע-אוגאנדא. מ'וויל אונז משדך זיין מיט מענשען, וואס זענען גרייט מסכים צו זיין אויף א״י. זייער געדאנקען גאנג איז: העברעאיש שפראך? אדרבה בעסער ווי יודיש. 200 טויזענד יודען אין א״י? מילא, נישט ערגער פון קרים. (דא קומט פאר א ווערטער-געפעכט צווישען גרינבוים און לעווינע). מיר ברענגען א קרבן די אידעאלען פון ציוניזם, מיר דערגרייכען די שטופע ווען מארשאל וועט ווערען דער פיהרער פון יוד. פאלק איז די פאלקס-כוחות גלויבען מיר נישט מעהר. (ווייצמאן ענטפערט אפ גרינבוים'ען: ניין, נישט איך בין דער מנהיג, נאר איהר זענט דער מנהיג). מיר מוזען זיין פאזיכלטונג מוט'; שטאסט-געדאנק.

גרינבוים קריטיקירט דאן שארף ד״ר רופינען און פערטיידיגט די ציוניסטישע פאליטיק אין די גלות לענדער. וואס וועט געשעהן זאגט ער מיט די 17 מיליאן יודען אין גלות אויב נאך 40 יאהר וועלען מיר האבען 1 מיליאן יודען אין ארץ ישראל אויב מיר וועלען נוט פיהרען קיין נאציאנאלע פאליטיק מחוץ פון א״י?

ער קריטיקירט שארף דעם „ברית שלום“ און זאגט, אז ער פיהרט א עקספערימענט צו פאסונגס-פאליטיק. ער ווענדט זיך דאן צו די לינקע עלעמענטען און זאגט: איך פערשטעה נישט ווי אזוי איהר קאנט מסכים זיין צו דער אגענץ. בעת אויפ'ן פריהערדיגען קאנגרעס זענט איהר געווען געגען, ווען עס האט זיך געהאנדעלט וועגען די בעריהמטע 5 פונקטען. לכתחילה האב איך געמיינט, אז דער „אגענץ“-עסק איז א מיאוס געשעפט יעצט זעהן מיר, אז די „אגענץ“ איז בלויז מיאוס און גארנישט קיין געשעפט. דער אלגעמיינער פעסימיזם צווישען די רייהען פון די אנהענגער פון דער „אגענץ“ גופא איז א בעוויז דערפאר, ווי שוואך עס זענען די אויסזיכטען צו דעקען אפילו דעם בעשיידענעם בודזשעט.

רעדע פון זשאבאטינסקי'ן.

ציריך, 30. (יט״א) אויף דער נאכמיטאג זיצונג האט זשאבאטינסקי גענומען דאס ווארט ביי א אלגעמיינער שפאנונג אין זאל. מען האט זיך צוגעהערט צו זיינע רייד מיט א פערכאפטען אטעם. די „אגענץ“ זאגט ער האט איבערגענומען פון די ציוניסטישע פיהרער די פעראנטווארטונג, אבער עס זענען פערגעסען געווארען די אלטע ציוניסטישע ווערטען, פרינציפען וועגען דער נאציאנאלער-היים. אונזער פאדערונג איז געווען קודם כל צו שאפען אין א״י א שטאט מיט יודישע מעהרהייט. אנדערש קען דער בעגריף נישט אונטערפערטיטירט ווערען, ווען נישט וועלען מיר נישט האבען קיין איפשוואונג.

פאר'ן יודישען פאלק איז א״י נישט קיין שפולצייג נאר א רעטונג. דער משארטער און די באלפור-דעקלאראציע האבען געראפט זיין נישט קיין מתנה, נאר א עהרען-פערפליכטונג פון דער קולטורעלער און ציוויליזירטער וועלט צו שאפען אין א״י א יודישען רעזשים, א גרויסע מאסען-איינוואנדערונג.

א״י איז נישט קיין פראגע פון פושקע-גלד, נאר פון נאציאנאלען - קאפיטאל. דער יסוד פון דער יוד. נאציע איז א היים פון גינסטיגע פאליטישע בעדינגונגען, אפילו פאר'ן בלויזען אינדוסטריעלען קאפיטאל איז דאס נויטיג. דאס האבען אפילו פעסטגעשטעלט דער רוב פון די אמעריקאנישע זאכקענער, דאס שייכות פון די פאליטישע בעדינגונגען מיט'ן קאפיטאל.

זשאבאטינסקי געהט איבער צו רעדען וועגען דער לאגע פון א״י יודענטום. ער זאגט, אז די געשעהענישען ביים כותל מערבי זענען אונזער חרפה. פאליציי איז געקומען אום יום כפור צום כותל און פערטריבען די יודען, צומאל נישט געוואלט ווארטען 2 שעה ביז נאך די תפלות פון די פרומע יודען. דאס איז פאר אונז א שאנד-פלעק, וואס מיר געדענקען אפילו נישט פון צארישען רוסלאנד. אזעלכע געשעהענישען ביים כותל קומען פאר יעדען טאג און איך זעה נישט קיין אויסוועג און קיין סוף

ווייטער רעדט ער וועגען דער באדען-פאליטיק, און זאגט, אז די קרוין-ערד ווערט אומזיסט צוטיילט די אראבער, וואס טרייבען מיט איהר שפעקולאציע ווען יודען קויפען די ערד. ער דערמאנט דעם פאל פון חדרה וואו די קאלאניסטען האבען שוין א קושאן 40 יאהר און די רעגירונג לאזט זיי זיך געפונען אין א לאגע, אז זיי קענען די ערד נישט בעארבייטען. דא ענטפערט זשאבאטינסקין אפ הארי סאקער. די רעפרעסיעס פון דער ארץ ישראל מאכט געפונען זיך נוט אין דער גרענץ פון קולטור און ציוויליזאציע. די וויסטע ווערט געשענדעט און עס מוז ארויסרופען דאס געפיהל אז אין ארץ ישראל איז אלץ מעגליך, נאר נישט קיין גערעכטיגקייט. אפילו די מצדיקי הדין קענען שוין נישט שווייגען.

איך האב זאגט, זשאבאטינסקי גערעדט מיט פיהרענדע פאליטיקער פון ענגלאנד פארוואס די רעזאלוציעס פון קאנגרעס ווערען נישט אויסגעפיהרט, האבען זיי אפגעענטפערט, אז רעזאלוציעס זענען נאר א שמיקעל פאפיר און האבען נישט קיין ווערט. וויכטיג איז וואס מען טוט.

די נייע רעגירונג אין ענגלאנד גיט א מעגליכקייט די לאגע צו ענדערן, וועלען מיר אבער נישט פאדערן וועט מען גאר נישט דערגרייכען. וועט אבער אויסגעקליבען ווערען די אלטע ליטונג וועלען מיר פערשפילען די נייע מעגליכקייטען.

ער בעריהרט נאכאמאל די „אגענץ“-פראגע און זאגט, אז זי איז א שלעכטע סחורה. ער בעריהרט דעם ברוף פון דער ענגלישער רעגירונג און שטעלט פעסט, אז דארט איז פערהאן א פונקט איבער וועלכען קיינער האט זיך נאך נישט אפגעשטעלט, נעמליך, אז דאס די אגענץ וועט זיך צעפאלען דאן לאזט זי זיך איבער די פרייהייט צו בעטראכטען צו זי קען די ציוניסטישע ארגאניזאציע ווידער האלטען אלס די יוד. „אגענץ“. די עקזעקוטיווע האט געוואוסט, אז זי לעגט פאר פאר'ן קאנגרעס שלעכטע סחורה, דערצו האט זי זיך צוגעאיילט צוזאמענצורופען די יוד. „אגענץ“ נאך פאר'ן בעשלוס פון קאנגרעס. די „אגענץ“ איז שעדליך, גאראנטיעלאז, אהן טאטע, אהן משפחה. ער ענדיגט, מארגען וועט פארקומען די אפשטימונג. אין נאמען פון ציוניסטישען געוויסען ערקלעהר איך: אז מיר שטעהען ריין פון גאט פון ישראל און פאר'ן יודישען פאלק. „נא: באסימוס“! (איך קען נישט!)

ציריך, 30. (יט״א) נאך זשאבאטינסקי'ס רעדע האבען נאך גערעדט הרב זלאטניק, מארים מאיער, קורט בלומענפעלד א. א.

ציריך, 30. (יט״א) צווישען די 32 מיטגלידער פון דער פערמאנענץ-קאמיסיע זענען געוועהלט געווארען פון פוילען: לעאן רייך, אדוו. שווארצבארד און לעאן לעווינטע.

BANK SPOŁDZIELCZY
Kupców i Przemysłowców w Łodzi
Spółdz. z ogr. odpow. Tel. 36-46
איז איבערגעצויגען געווארן פון פיעטריקאווער 41 צו צעגעלניאנא 39 פראנט 1-טער שטאק
נעמט אן ווערקסלען, פראכטען און פערשידענע דאקומענטען אויף אינקאסא אויף אלע פלעצער אין גאנץ פוילען ביי א מינימאלער פראוויזיע און צאהלט אויס דעם זעלבען טאג, ווייזט איבער געלד אויף גאנץ פוילען, נעמט אן וקלאדען, איינלאגען, נדן-געלדער און קלענערע אפשפארונגען אויף די בעסטע בעדינגונגען, מאכט דיסקאנטא און גיט ארויס אוואנסען אויף אינקאסא
ערלעדיגט אלעס פינקטליך און רעעל!
(די באנק איז אפען פון 9 ביז 2 מיטאג.)

ד״ר ל. פרנקעס
אויגען-ארצט
האט איבערגעטראגן זיין אויגענקליניק פון ביאליסטאק קיין ווארשא, מאלנע גאס 30, טעל.: 534-21, 534-20.

אין פאדעמביע
בעקומט מען טעגליך דאס
„לאדזער טאגעבלאט“
אין דער זאדע-וואסער-בודקע
ביים טראמוואי-פשיסטאנעק.

Dr. Trachtenherc
ul. Narutowicza 11 — tel. 33-16.
איז צוריקגעקעהרט.

Dr. med. A. Mazur
ספעציעל-ארצט פאר אויערן, נאז און האלז-קראנק ווי אויך שטום און שפראך-פעהלער
ווסכאדניא 65
איינגאנג אויך דורך פיעטריקאווער 46, טעל. 66-01

Dr. med. H. Rożaner
ספעציאליסט פון הויט- און ווענערישע קראנקהייטען און קינדער-לעהמקייט
נארוטאוויטשא 9, טעל. 28-98
נעמט אן פון 8 ביז 10 פריה און פון 5 ביז 8 אוו.
פאר פרויען ספעציעלער ווארטע-צימער

שטאטיש טעאטער לאדז, צעגיעלניאנא 63
גאסטראלען פון דער ווילנער טרופע יאהר XIV אנפ. מ. מזאה.
היינט, מיטוואך, 8.30 אוו. צו ביליגע פרייזען — ווידערהאלונג פון דער IV-טער פרעמיערע!
„ביינאכט אויפ'ן אלטען מארק“
פון י. ל. פרץ
ארייגפיהר-ווארט מ. מזאה.
מארגען דאנערשטאג, דעם 1-טען אויגוסט „קדוש השם“
בילעטן - פארפערקויף אין בעשטעל-קאסע אין גאסטאמסקי'ס צוקערניע פון 10 פריה ביז 7 אוו. פון 7 אוונט ביי די טעאטער-קאסע.

Dr. Niewiażski
האט זיך איבערגעצויגען אויף אנדזשעי 5, טעל. 59-40
נעמט אן פון 8—10 פריה און פון 5—9 אוונט.
ספעציאל-ארצט פאר סיפיליס, טריפער און מענער שוואכע בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.
פאר דאמען ספעציעלער ווארטע-זאל.

Dr. med. Adam BENDER
האט זיך איבערגעצויגען אויף נארוטאוויטשא 30 טעל. 14-75
ספעצ. פאר אינערליכע און הארץ-קראנקהייטען
נעמט אן פון 5—7 נאכמיטאג.
0085

Dr. med. IGNACY GRYNBERG
אינערליכע קראנקהייטען
(ספעציאליסט פאר הארץ-קראנקהייטען)
נעמט אן טעגליך פון 6—7 נאכמיטאג
צעגעלניאנא 53, טעל. 74-15
צוריקגעקעהרט

ווינער ארטאפעדישע פראצאוניע
— אונטער אויפזיכט פון א דאקטאר ספעציאליסט —
מאכט לויט גיפס-מאדעלען וקלאדקעס געגען פלאט-פיס קינסטליכע פיס, ארטאפעדישע גארסעטען און אפאראטען
ג. ז. ח. גדאנסקא 28 וו. 1 פון 5—7 אוונט

דער שעף פון אונזער ביורא פאהרט מארגעז
קיין פוילען
און נעמט אן צו ערלעדיגען דארט אלערליי ווערקסעל- און אנדערע ענינים.
אינטערעסאנטען ווערען געבעטען זיך צו מעלדען אין אונזער ביורא
היינט ביז 6 אין אוונט.
ביורא „ארגוס“
זאכאדניא 36.

הרב
הערצל הארצשטארק
וואוינט איצט
פאנסקא (זשעראמסקיעגא) 3.

א גרויסע קאטאסטראפע אין א קויהלען-גרובע אין דייטש-איבער-שלעזיען

24 ארבייטער אומגעקומען — 12 שווער פערוואונדעט

גרויסע קויהלען-גרובען-קאטאסטראפע אין נידער שלעזיען

24 ארבייטער אומגעקומען, 12 שווער פערוואונדעט

בערלין, 30 יולי (ספעצ.) פון וואלדענבורג נידער שלעזיען טיילט מען מיט, אז נעכטען 7 אזייגער האט אין גרובען נידער הירש-דארף פאסירט א שרעקליכער אויפרייס 28 גרובען ארבייטער זיינען דערהרג'עט געווארן, 12 זיינען שווער פערוואונדעט געווארען. עס איז פערהאן א מורא, אז די צאהל קרבנות וועט זיין נאך גרעסער מחמת מען האט ביז איצט נישט בעוויזען אפצוזוכען א רייהע גרוּבען ארבייטער. די סבה פון דער קאטאסטראפע איז נישט בעוואוסט. פון ברעסלוי איז ארויסגעשיקט געווארען א ספעציעלע קאמיסיע מיט'ן צוועק צו ארגאניזירען א רעטונגס-אקציע און דורכפיהרען א אויספארשונג.

די מאנטאג'דיגע נאכמיטאג-זיצונג

לעא מאצקין'ס רעפעראט. — רעזאלוציע וועגען דער „אגענט"

צירי ך, 30. (יט"א)

די נאכמיטאג-זיצונג איז געפיהרט געווארען אונטערן פארזיץ פון לעא מאצקין. מאצקין האט געהאלטען א רעפעראט וועגען דער קאנסטיטואירונג פון דער יודישער „אגענץ" און וועלכען ער האט געגעבען א אויספיהרליכען בעריכט איבערן גאנג פון די פערהאנדלונגען. דערויף לעגט ער פאר דעם קאנגרעס אנצונעמען א רעזאלוציע פון דער עקזעקוטיווע וועגען דער „אגענץ".

אין ערשטען פונקט פון דער רעזאלוציע ווערט געזאגט, אז דער קאנגרעס אקצעפטירט דעם אפמאך וועגען דער יוד. „אגענץ" און נעמט אן אלס די פאר זיכערונג פון דער ענגלישער רעגירונג, און וועלכער עס זאגט זיך, אז די אגענץ האט די רעכט פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אויפ'ן יסוד פון מאנדאט. 2. אז דער קאנגרעס נעמט מיט צופרידענע הייט צו קענטניש דעם אפקלאנג, וואס עס האט געהאט די פערברייטערונג פון דער יודישער „אגענץ", און זעהט אין איהר א גאראנטיע פאר א לעגאלער און פרוכטבארער צוזאמענארבייט פון אלע יודען ביים אויפבוי פון א"י. דער קאנגרעס שטעלט פעסט דעם אנטייל פון אלע יודישע קבוצים אין דער גרינדונגס-זיצונג פון דער יוד. „אגענץ".

לסוף רעדט מאצקין וועגען דער קאנסטיטואירונגס-זיצונג פון דער יוד. „אגענץ" און ער זאגט, אז עס נעמען אנטייל אין איהר 101 נישט-ציוניסטען פון 27 לענדער. שבעטער לייענט ער איבער א בריף פון דער ענגלישער רעגירונג, און וועלכען עס ווערט געגעבען די גאראנטיע, אז אויב די „אגענץ" וועט זיך צעפאלען בלייבט די ציוניסטישע ארגאניזאציע די יודישע „אגענץ".

דערויף לעגט ער פאר צו אנולירען דעם בעשלוס פון פריהערדיגען קאנגרעס וועגען א 3-יעהריגען פראוויזאריום פון דער „אגענץ", וואס איז איצט צוליב דער גאראנטיע מעהר נישט נויטיג.

צום סוף לעגט ער פאר אנצונעמען פון דער עקזעקוטיווע צו וועהלען פאר דער רעזאלוציע וועגען דער „אגענץ" א ספעציעלע קאמיסיע.

די צוזאמענארבייט פון דער „אגענץ" מיט דער ציון. ארגאניזאציע

רעפעראט פון ד"ר בראדעצקי.—פראפאגאנדע-דעפארטאמענט פון 4 טיפען

צירי ך, 30. (יט"א)

אויף דער מאנטאג'דיגער אוונט-זיצונג האט פראפ. בראדעצקי געלייענט זיין רעפעראט וועגען דער צוזאמענארבייט פון דער יודישער „אגענץ" מיט דער ציוניסטישער ארגאניזאציע. ער רעדט וועגען די געגענזייטיגע השפעות און זאגט, אז די נישט-ציוניסטען וועלען זיך ציוניזירען, און נישט פערקעהרט.

ער לעגט פאר צו גרינדען א פראפאגאנדע-דעפארטאמענט פון 4 טיפען. 1) יודיש-העברעאיש, 2) פאר די דייטש רעדענדע לענדער, 3) פאר ענגליש-רעדענדע און 4) פאר שפאניאליש. אין די לעצטע 2 לענדער-גרופען איז די ציוניסטישע פראפאגאנדע ביז איצט פערנאכלעסיגט געווארען. אין צענטער פון דער פראפאגאנדע - ארבייט דארף שטעהן ארץ ישראל און העברעאיש.

ווייטער רעדט פראפ. בראדעצקי וועגען דער פיינדליכער צושפליטערונג פון די בעזונדערע ארגאניזאציעס, רעדט וועגען א צוואנג פון א מעריטאריאלע איינהייט פון די פערבאנדען און וועגען דיסציפלין.

דער ענין רייך—גרינבוים פאר'ן קאנגרעס-געריכט

צירי ך, 30. (יט"א)

דאס קאנגרעס-געריכט ארבייט זעהר אינטענסיוו צו ערלעדיגען א רייהע ענינים-סכסוכים, צווישען אנד. דעם זעהר אינטערעסאנטען ענין פון זשאבאטינסקי קאנטרא ראמאנא (פון רומעניען), וואס האט אנגעשריבען א בראשור, און וועלכער ער זאגט, אז די רעוויזיאניסטען ווילען מיט גוואלט-מיטלען פערטרייבען די אראבער פון ארץ ישראל; עס ווערט אויך בעטראכט דער ענין ד"ר רייך-גרינבוים וועגען רייך'ס ציוניסטישער פאליטישער טעטיגקייט, וואס איז די טעמא פון מאג-געשפרעך פון די פוילישע דעלעגאטען.

400 שעה אין דער לופט

לאנדאן, 30. (ספעצ.) פון סט. לואיס מעלדעט מען, אז די לופט-פליהער יעקסאן און אבריען, וואס האבען אונטערגענומען א פליה כדי צו דערגרייכען א רעקארד פון לאנג האלטען זיך אין דער לופט, האלטען זיך שוין 400 שעה אין דער לופט. דער מאטאר ארבייט גוט.

„סאוויעטישע פליגעל" נישט דער-פלויגען קיין ענגלאנד

פאריז, 30. יולי (ספעצ.) דער סאוויעטישער אעראפלאן, וואס פליהט פון רוים קיין לאנדאן, איז געצוואונגען געווען צוליב א דעפעקט אין מאטאר זיך אראפ-צולאזען נעבען קעווערס. קיינער פון די 9 פאסאזשירען האט נישט געליטען קיין בעשעדיגונג. דער אעראפלאן וועט מוזען רעמאנטירט ווערען.

מעדלעך דארפען די לעהרער נישט שלאגען אבער יונגלעך... יא

כאראקטעריסטישע צירקולאר פון דייטשען געזונדהייטס-מיניסטעריום

בערלין, 30. יולי (ספעצ.) דאס געזונדהייטס-מיניסטעריום האט ארויסגעגעבען א צירקולאר צו אלע ערציהונגס-אנשטאלטען, אין וועלכען עס ווערט בעפוילען די פערוואלטונגען פון די אנשטאלטען איינצופיהרען דעם פרינציפ פון נישט אנווענדען קיין קערפערליכע שטראף אויף מעדלעך, יונגלעך ווידער קענען קערפערליך בעשטראפט ווערען ערשט נאכ'ן 8 יעהריגען עלטער.

דאנערשטאג ווערט פואנקארע אפערירט

פאריז, 30 יולי (ספעצ.) היינט וועט ביים קראנקען בעט פון פואנקארע'ן פארקומען א קאנסיליום פון דאקטוירים. צוליב'ן שטארקען ארגאניזם פון חולה האלט מען, אז די אפעראציע וועט געמאכט ווערען אין דער נאהענטסטער צייט, געוויס דאנערשטאג. אפערירען וועט זיין פראפ. מאריאן. פואנקארע'ס קוראציע וועט געוויס דויערען ארום 4 חדשים.

ווען איהר נעהמט איבער די נאס, הוסט מיט אפענע אויגען; איהר קענט בלייבען אן אייביגער מאליסע, אדער גאר נעפינען דעם טויט. היט זיך, מען זאל אייך נישט איבערפאהרען.

---

120 קאמוניסטען פערוואונדעט געווארן

ביים וועלען אריבערקריגען זיך איבער דער שווייצארישער גרעניץ

פיבערהאפטע הכנות צו דער פאליטישער קאנפערענץ

120 קאמוניסטען פערוואונדעט געווארען

ביים וועלען אריבערקריגען זיך די שווייצארישע גרעניץ

בערלין, 30 יולי (ספעצ.) א גרופע באדענער קאמוניסטען אין דער צאהל פון איניגע הונדערט מאן האט היינט געפרובט אריבערצוגעהן די בריק איבער'ן רהיין, וואס פיהרט צו דער שווייצארישער גרענוץ, ווילענדיג אזוי א נאך אריינ-רייסען זיך קיין שווייצאריען. די שווייצארישע גרעניץ-מאכט האט אבער נישט דערלאזט די קאמוניסטען איבערטרעטען דעם שווייצארישען טעריטאריום. עס איז געקומען צו א הפטיגער שיסעריי. 120 קאמוניסטען זיינען דערביי פערוואונדעט געווארען.

אנ'אנדערע גרופע קאמוניסטען האט זיך ווידער געפרובט אריבערצוגעהן די בעלגישע גרעניץ. אויך דער דאזיגער פרוב האט זיך נישט איינגעגעבען.

קאמוניסטען וועלען זיך נישט אפשטעלען

פאר בלוטיגע ארויסטריטען דעם 1 אויגוסט

ווין, 30 יולי (ספעציעל) פון מאסקווע מעלדעט מען, אז די עקזעקוטיווע פון דעם דריטען אינטערנאציאנאל האט אויפגעפאדערט די קאמוניסטישע ארגאני-זאציעס פון אלע הויפטשטעט פון איראפא איינצואורדנען אין טאג פון 1 אויגוסט גרויסע קאמוניסטישע מאניפעסטאציעס. אין די אינסטרוקציעס זאגט זיך, אז די קאמוניסטען זאלען זיך נישט אפשטעלען אפילו פאר בלוטיגע ארויסטריטען.

פאשאף בעזיגט דעם ביז איצט אונבעזיגטען מיכאעליס'ן בעת די נעכטיגע רינג-קאמפען אין צירק.

אין 60 טאג פון רינג-קאמפען טורניר אין ספארט-צירק זיינען פארגעקומען פאלגענדע קאמפען:

דער ערשטער קאמף איז פארגעקומען צווישען די 2 ברוטאלע דייטשען צווישען ווילינג און קארש'ן. דער קאמף האט זיך געענדיגט אהן רעזולטאט.

אלס צווייטע קעמפענד פאר, האבען געפיהרט א דעצידירענדען קאמף שטעקער — באהן-סאמסאן, דער קאמף איז די גאנצע צייט געפיהרט געווארען בליץ-שנעל און שארף. בעזיגט האט שטעקער אין דער 17 מינוט לעגענדיג דעם אמע-ריקאנער באהן-סאמסאן אויף ביידע לא-פאטקעס, דורך א ברעק-רולע.

דער דריטער און אינטערעסאנטער קאמף, איז געווען דער דעצידירענדער קאמף פאשאף — מיכאעליס, דער ליט-ווינער קעמפט ברוטאל, פאשאף דאגעגען פאיר, בעזיגט האט פאשאף נאך דער צווייטער פויזע ד. ה. אין דער 32 מי-נוט, זייענדיג שטארק אין כעס אויף דעם ליטווינער פאר זיין ברוטאל קעמ-פען און שלאגען איהם פאשאפ'ן, ווען ער איז געלעגען אויף דער ערד, אין פנים ביז עס איז געגאנגען בלוט, דורך א אריבערוואורף איבערן אקסעל.

עס איז איבערהויפט געווען די ער-שטע מפלה וואס דער ליטווינער האט געהאט, זייט ער נעמט אנטייל אין טור-ניר, ביז איצט האט איהם נאך פאשאף געלעגט.

דער לעצטער קאמף איז געווען דער קאמף שטיבאר — שטאל, דער קאמף איז געווען זעהר א שעהנער בעזיגט האט שטיבאר אין דער 6 מינוט דורך א צוזאמענברעכען פון שטאלס א ברוק.

—0—

פיבערהאפטע הכנות צו דער פאליטישער קאנפערענץ

האג, 30. יולי. (ספעצ.) דא ווערען געמאכט פיבערהאפטע הכנות צו דער פאליטישער קאנפערענץ. עס זיינען שוין פארגעבייט געווארען האטעלען פאר די פארשטעהער פון די מלוכות, וואס וועלען אנטיילנעמען אין דער קאנפערענץ.

פאריז. 30. יולי. (ספעציעל) אין די פאליטישע קרייזען איז מען איבער-צייגט, אז די פוילישע רעגירונג וועט איינגעלאדענט ווערען צו דער קאנפערענץ אין האג.

ניו-יארק 30. יולי. (ספעציעל) אלס קאנדידאטען אויף פארזיצער פון דער פאליטישער קאנפערענץ אין האג ווערען אנגעוויזען די אמעריקאנער אמבא-סאדארען דאווי און גיבסאן.

מאקדאנאלד קומט נישט צו דער האגער קאנפערענץ

בריאנד זאל זיין פארזיצענדער

לאנדאן, 30 יולי (ספעצ.) די פאליטישע קרייזען רעדען לעבהאפט איבער די האגער קאנפערענץ, וואס זאל זיך אנהויבען אין דער קומענדער וואך. עס איז כמעט א דעצידירטע זאך, אז מאקדאנאלד וועט נישט פאהרען קיין האג.

די פראגע וועגען פארזיץ טרעפט אן אויף ארייה שוועריגקייטען צוליב דעם וואס קאנצלער מילער און מאקדאנאלד וועלען נישט זיין אנוועזענד, וואלט דעם פארזיץ פון די בעראטונגען געדארפט פיהרען דער בעלגישער פרעמיער יאספרא. יעדענפאלס האלט מען אבער פאר זעהר וואהרשיינליך, אז בריאן וועט איבער-נעמען דעם פארזיץ.

עס איז אויך נאכנישט דעצידירט דער אנטייל פון אנדערע פעראינטערעסיר-טע מלוכות אין די רעפאראציעס און אויך דער אמעריקאנישער אבסערוואטאר. עס איז אויך נישט בעוואוסט, וועלכע פון די מלוכות עס וועט פונאנדערשיקען די איינלאדונגען אויף דער קאנפערענץ.

בריאנ'ס קאבינעט אין ליכט פון דער פראנצויזישער עפענטליכער מיינונג

פאריז, 30 יולי די פרעסע רעדט ווייטער ארום דאס שאפען דעם ניעם קאבינעט מיט בריאנ'ען אלס פרעמיער. „פעטיט פאריזיען" דריקט אויס די מיינונג אז די נייע רעגירונג וועט בעקומען אין פארלאמענט די זעלבע מעהרהייט, וואס עס האט געהאט פואנקארע'ס קאבינעט. די שטעלונג פון דער ראדיקאל-סאציאליס-טישער פארטיי וועט קלאר ווערען ערשט נאך איהר קאנגרעס. „זשורנאל אינדו-סטרי" זאגט, אז הגם בריאנ'ס רעגירונג האט א זיכערע מעהרהייט פונדעסטוועגען איז פואנקארע'ס דעמיסיע א גרויסער קלאפ פאר דער ביז איצטיגער רעגירונגס-קא-אליציע. דער איצטיגער קאבינעט איז אהן ספק א פאראיבערגעהענדער. „וואו דעם. פעפל" שרייבט, אז בריאן דארף נישט פערגעסען, דאס בשעתו האט ער פערפאר-דערט די עקופאציע פון די שטעט פון איבער רהיין. די אנוועזענהייט אין קאבי-

נעט פון מיניסטער טארדיען, וואס איז געווען קלעמאנסא איינער פון די וויכטיג-סטע שעפער פון ווערסאילער טראקטאט, ... א גמר-גנביץ, אז די אינטערעסען פון פראנקרייך וועלען ווי געהעריג ווערען געשטיצט. „פאפולאר" איז צופרידען פון פואנקארע'ס צוריקטריט און איז זיכער, אז בריאן וועט ווייטער פירען א אויסערן-פא-ליטיק, וואס האט תמיד געפינען די שטיצע פון דער פארטיי פון די ראדיקאלען.

דעלעגאציע פון די פראפ. פעראיינען אין דער קהלה

וועגען אונטערשטיצונג פאר ארבייטסלאזע

נעכטען האט זיך א דעלעגאציע פון די יודישע פראפ. פעראיינען באקלייד, טראנספארט, פליישער, מעטאל, כעמי-שער צוקערווארג, קעלנער און הויז-ווירט-שאפט אונטער דער אנפיהרונג פון דא-זאר צוטרינאווסקי און ה' סמאלארסקי געווענדעט צו דער קהלה וועגען אונטער-שטיצונג פאר ארבייטסלאזע. די דעלע-גאציע האט אויפגענומען דער פרעזעס ה' מינצבערג. אין נאמען פון דער דעלע-גאציע האט ה' סמאלארסקי אינפארמירט דעם ה' פרעזעס וועגען דער לאגע פון די יודישע ארבייטסלאזע וואס איז בע-זונדער שווער, ווייל זיי בעקומען נישט קיין מלוכה אונטערשטיצונג. ה' סמא-לארסקי האט געפאדערט און נאמען פון דער דעלעגאציע, אז די קהלה זאל קו-מען צו הילף די יודישע ארבייטסלאזע און ארויסגעבען א חודש'ליכע אונטער-שטיצונג.

דער ה' דאזאר צוטרינאווסקי, האט פערלאנגט, אז כדי דער ענין זאל נישט אפגעלעגט ווערען, זאל צונויפגערופען ווערען א דרינגענדע זיצונג פון דער קהלה-פערוואלטונג. דער פרעזעס ה' מינצ-בערג האט זיך ארויסגעזאגט פאזיטיו צו די פאדערונגען פון דער דעלעגאציע און האט בעשטימט אויף היינט, א צוויי-טע קאנפערענץ אויף וועלכער ס'וועלען אויך בייזיין דער וויצע-פרעזעס בערגער און דער פארזיצער פון דער סאציאלער הילפס-קאמיסיע אדוו. ווייצמאן.

פערוואונדעט פון דער אייגענער קויל.

(§) צום טייכעל, וואס פליסט אין דעם דארף ברוס הינטער לאדז, זיינען נעכטען צוגעקומען עטליכע לאדזשע-ארבייטסלאזע און אנגעהויבען צו כאפ-פען פיש. דאס וואסער געהער צום דא-מינגען פריץ. זעהענדיג, אז פרעמדע כאפען דארט פיש, האט ער ארויסגעשיקט זיין עקאנאם, אז ער זאל אוועקיאגען די אומגעבעטענע פישער'ס. צווישען דעם עקאנאם און די ארבייטסלאזע איז ארויסגעבראכען א מלחמה און צום סוף האט מען זיין פערריאגט פון דעם טייך, אבער דערביי איז געשעהן אן אונגליק. דער עקאנאם האט זיך אויסגע-גליטשט און דערביי האט זיין רעוואלווער פון זיך זעלבסט אויסגעשאסען, טרעפענדיג אין זיין אייגענעם געהילף, וועל-כער איז פערוואונדעט געווארען.

די מיליטער-דינסט פון אקא-דעמיקער.

(§) דער לאדזער פ. ק. או. הויפט שוין אן פונאנדערצושיקען די „קארטע פאוואלאניעס" צו די אקאדעמיקער, וועל-כע זיינען אריינגעצויגען געווארען אין מיליטער-דינסט. די וואס האבען דער-האלטען די קארטע פאוואלאניעס און זיי האבען אפגעגעבען א ביטע, אז מען זאל זיי אפלעגען די דינסט, זיינען פער-פליכטעט זיך צו צושטעלען אין די שו-לען פאר פאדכאראנזשעס. ווייל מיט'ן אפגעבען א ביטע וועגען אפלעגען די מיליטער-דינסט איז מען נאכנישט פטור פון צושטעלען זיך צום פינקטליכען טער-מין.

געפונען דעם טויט צוליב שיכרות.

(§) א געוויסער יאן קאטשמארעק איז נעכטען אין א שכור'ען צושטאנד אראפגעגאנגען פון די טרעפ פון וואדנע 10. אין א געוויסען מאמענט האט ער זיך א וואקעל-געטאן און אראפגעפאלען פון די טרעפ, איז ער דער'הרג'עט געווא-רען אויפ'ן ארט.

לאדזער טאגעבלאט

ד"ר רעדאקטאר נעמט-אן פון 6 ביז 7 אין אוונט.
נישט בעשטעלטע מאנוסקריפטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

אדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16 Skrz. poczt. 16
טעלעפאנען: רעדאקציע 57. אדמיניסטראציע 47.

מען גרייט זיך צום נייעם פאלי-טישען הויך-סעזאן אין פוילען.

דער „מויטער סעזאן" אין פאליטישען לעבען פון פוילען האלט שוין ביים בעל-סוף און די פאליטישע גרופירונגען גרייטען זיך שוין אוועקצוזעצען צו דער „מלאכה". די דאזיגע פארבערייטונגס-ארבייט ווערט דערווייל געטון דורך די פארטיי-ארגאנען און יעדער פון זיי בעזונדער נעמט זיך צו ציילען די טראפען אין די פאזיציעס, וואס זענען אין דער צייט פון „שטילשטאנד" איבערגעלאפט געווארען פון שונא.

אזוי צושרייבט זיך „גאזעטא ווארשאווסקא" וועגען די גרויסע נצחונות, וואס די אפאזיציע האט אפגעהאלטען איבער די רעגירונגס-פאזיציעס. די מיעדזשינסקי-פאזיציע — שרייבט די צייטונג איז שוין לאנג אריינגעפאלען און אנדערע הענט, האפענטליך — זאגט ווייטער דער ענדעקישער ארגאן — וועט מען אויך איינגעמען די פאזיציע טשעכאוויטש און אזוי כסדר און כסדר, געהען מיר אלץ לאנגזאמער אבער פארווערטס. אין דעמזעלבען ארטיקעל באלעמיזירט די צייטונג מיט'ן „גלאס פראוודי" און ווייזט אן, אז דער אפטימיזם בנוגע די ווירטשאפטליכער לאגע איז נישט קיין בעגרינדעטער, און דאס, וואס מען האט אויפגעוויזען א בער גרעסערע הכנסה און ערשטען קווארטאל פון אינצטיגען בודזשעט-יאהר איז אויך נאך נישט קיין בעווייז, אז די בעפעלקערונג לעבט זיך אונז בעסער פון פריהער.

קלוגע דבורים, יעדער איינער יודישער בוחר פון נאוואמיעסקא און פעטריקאווער וואלט זיך אונטער דעם געקענט אונטערשרייבען...

דער ארגאן פון לינקען אפאזיציע-פלוגעל, „ראבאטניק", איז אויך נישט אזוי האפערדיג געשטימט, ווי „גאזעטא ווארשאווסקא" און עס ליגט איהר אויך נישט אין קאפ צו בערעכענען די צאהל איינגענומענע פאזיציעס און די וואס האלטען ערשט ביים פאלען. פערקעהרט, דער „ראבאטניק" מוז איצט געבוך בעוויינען די פאזיציעס, וואס מען האלט אלץ אין איין ארויסרייסען פון די פפ"ס. און קודם כל די קראנקען-קאסעס.

אויף פפ"ס האבען זיך איצט אויסגעגאסען איוב'ס צרות. די דאזיגע פארטיי בעקומט איצט איינגם נאכ'ן צווייטען אזעלכע קלעפ, וואס זי איז ממש נישט בכח אויסצוהאלטען די קראנקען-קאסעס, וואס זענען געווען איינע פון די גרעסטע און שטארקסטע פערשאנצונגען פון פפ"ס, ווערען איצט לויט פעראָרדנונג פון געוו. חבר און אינצטיגען „פראק"-סומפאטיקער פרעמיער ארויסגענומען פון זייערע הענט, און עס ווערען דארט אריינגעזעצט רעגירונגס-קאמיסארן, און לאדז און אין קאליש און גראדנע און אין פעטריקאוו, אומעטום ווערען פונאנדערגעלאזט די פערוואלטונגען און די מאכט געהט איבער צו א רעגירונגס-קאמיסאר.

פפ"ס ליגט דעריבער איצט נישט אין זין צו צעהלען די „טראפייען", וואס זיי האבען צוזאמען מיט דער ענדעציע פערכאפט ביי דער רעגירונג... און די קאנאציע-פרעסע — די דאזיגע פרעסע פערנעמט זיך דערווייל בכלל נאך נישט מיט דער אינערליכער פאליטיק. מסתמא ווארט זי דערמיט אפ, ביז סלאוועק וועט צוריקקומען קיין פוילען. און קוסען קומט ער שוין מאקי צוריק די צווייטע וואך. דערווייל אבער פערנעמט מען זיך דארט מיט די גרויסע פאליטישע געשעהענישען, וואס שפילען זיך איצט אפ אויף דער וועלט. און דער עיקר מיט דער דעמיסיע פון פואנקארע'ן און מיט בריאנ'ס „נייעם" קאבינעט און מיט... מוסאליני'ס שטראף-קארעקס אין אויטאליען.

„גלאס פראוודי" קוויקט זיך ממש מיט דעם דאזיגען קארעקס און טייטשעלט דארט אן מיט'ן גראבען פינגער דער ענדעציע אנ'ארט, ווי עס שטעהט געשריבען, אז און אויטאליען ווערען אפילו בעשטראפט די אויסלענדער, וואס רעדען שלעכטס אויף אויטאליען. „גלאס פראוודי" שרייבט נאטירליך נישט, וואס זי וויל דערמיט זאגען, נאר מען שטויסט זיך שוין אליין אן, אז זי שטראפט דערמיט די ענדעציע, אז זי זאל דאנקען גאט, וואס ביי אונז איז נאך אזא קאדעקס נישט איינגעפיהרט געווארען. א נישט וואלט זי מעהר ווי איינמאל שוין בעשטראפט געווארען פאר אזעלכע חטאים, פאר וועלכע מוסאליני'ס קאדעקס בעשטראפט די אויסלענדער. א חוץ די דאזיגע אויסגערעכענטע קלייניגקייטען איז נאך דערווייל רוהיג און שטיל אין פוילישען פאליטישען וועלטעל מען הויבט ערשט אן די ערשטע פארברייטונגען צום פאליטישען הויך-סעזאן וואס וועט זיך אנפאנגען ערשט אין א חודש ארום. ביז דעמאלט אבער האלט מען דערווייל אין צעהלען די פאזיציעס. איינער צעהלט די געווינסען און דער צווייטער — די הזיקות...

—פס.

אמעריקאנער שיקען איצט ווייניגער געלד צו קרובים אין אויסלאנד

אין לעצטען יאהר האבען זיי ארויסגעשיקט אויף 50 מיליאן דאלאר ווייניגער.—דער האנדעלס-מיניסטעריום ערקלערט עס מיט דעם, וואס די נויט אין איי-ראפע איז קלענער געווארען.

צום וואקסענדען רייכטום פון אמעריקע איז אינ'ם פערגאנגענעם יאהר, 1928, אויך צוגעקומען א סומע פון דעבער פופציג מיליאן דאלאר און געשפארטען פערמעגען פון אימיגראנטען דערפון, וואס אין יענעם יאהר האבען זיי ארויסגעשיקט ווייניגער געלד צו זייערע קרובים אין דער היים. אזוי ווייזט אן דער בעריכט פון אמעריקא'ס האנדעלס-מיניסטעריום.

לויט דעם דאזיגען בעריכט, האט די סומע, וואס אימיגראנטען האבען ארויסגעשיקט פון דאנען און משך פון יאהר 1928, אנגעטראפען הונדערט מיט ניין-און-אכציג מיליאן (189,000,000) דאלאר. און יאהר 1927 האט די סומע פון אזעלכע ארויסגעשיקטע געלדער אנגעטראפען מיט צוויי-און-פופציג מיליאן דאלאר מעהר; געגוי — צוויי-הונדערט מיט איין-און-פערציג מיליאן (241,000,000) דאל.

אינ'ם בעריכט פרובט דער אמעריקאנער האנדעלס-מיניסטעריום דערקלערען די סיבות, וואס האבען געפיהרט דערצו.

די הויפט-סיבה, וואס דאס מיניסטעריום גיט אן, איז דאס, וואס די עקאנאמישע לאגע און כמעט אלע איראפעאישע לענדער האט זיך און די לעצטע פאר יאהר פיל פערבעסערט. אזוי אז די דארטיגע קרובים פון הוגע אימיגראנטען נויטיגען זיך שוין היינט מעהר נישט אזוי שטארק און דער הילף פון זייערע אמעריקאנער ברידער. נאך א זאך: מיט עטליכע יאהר צוריק, ווען די וואליוטעס און אייראפעאישע מקומות זענען געווען אזוי קליין און אומבעשטימט, אז איין אמעריקאנער דאלאר האט אנגעטראפען א ווער-ווייסט וואסער פערמעגען, האבען פיל גרעסערע צאהלען פון הוגע אימיגראנטען — אפילו די גאר ווייניג פערמעגליכע — געשיקט צו ביסלעך געלד. זיי האבען זיך אנגעשטרענגט און דאס געטון, מאקע, ווייל איין דאלאר פון דאנען האט פאר'ן דארטיגען קרוב בעדייט אזוי פיל. היינט, אבער, ווען די וואלוטעס זענען מעהר-ווייניגער בעשטימט, פיל מעהר געזונדערט און ווייט נישט אזוי מינדערווערטיג און פערגלייך מיט'ן אמעריקאנער דאלאר, ווי זיי זענען געווען פריהער, לוינט זיך נישט צו שיקען פון דאנען קיין קליינע סומעס, פון בלויז געצעהלטע צוויי-דריי דאלארס; און שיקען גרעסערע סומעס — זענען נישט אלע אמעריקאנער אימיגראנטען בכח. שיקען זיי דעריבער בעסער גארנישט.

—0—

5000 יודען מיט רבנים אין יארמולקעס דעמאנ-סטרירען אין ניו-יארק געגען חלול שבת

די אקציע פון די שומרי שבת. — פרומע יודען דאווענען שבת מיט'ן ערשטען מנין, כדי בעצייטענס צו קענען געהן אין „ביזנעס". — די רבנים דראהען די דאזיגע יודען מיט א באיקאט.

(א בריף פון ניו-יארק)

אין ניו-יארק איז פארגעקומען אנ'אויסערגעוועהנליכע יודישע דעמאנסטראציע: א פראטעסט-צוג פון שומרי-שבת געגען די געשעפטען, וואס זענען שבת אפען.

פארגעקומען איז עס אין בארא-פארק. א געגענט בעוועצטער קווארטאל פון ברוקלין, וואס ווערט גערופען „ירושלים דניו-יארק", ווייל ס'איז דארט נישטא קיין קרוסט אויף א רפואה. און בארא-פארק געפינען זיך די גרויסע שולען, וואו ס'דאווענען הורשטאו, יאסעלע ראָזענבלאט און אנדערע בערוהמטע חזנים. דארט געפינט זיך א גרויסע ישיבה צוזאמען מיט א גימנאזיע, לויט'ן מוסטער פון דער ישיבת ר' יצחק אלחנן. בקיצור: אנ'עכט יודישער ווינקעל, וואס צעהלט א 50 טויזענד יודישע נפשות, אויב נים מעהר; רבנים, שמשים, חזנים, שוחטים און אנדערע כלי קודש זענען דארט פארראן, ווי זאמד און שטערנס.

אין שבת פ' בשלח, שבת מברכים (6 יולי) געשעהן אט וואס:

נאך ראש חודש בענטשען האט דער רב אין א גרויסער שוהל געהאלטען א הייסע דרשה געגען חילול-שבת און אויפגעפאדערט דעם עולם ארויסצוגעהן און גאס מיט אנ'עפענטליכען פראטעסט.

נאכ'ן דאווענען איז דער גאנצער עולם, און א צאהל פון 500, ארויס און גאס, דער רב און געגאנגען פארנט און זיין יארמולקע, און מ'האט אנגעהויבען מאר שירען און גאס. באלד האבען זיך אנגעקליבען גרויסע מאסען און און א האלב ביי שעה ארום איז שוין דער צוג בעשטאנען פון 5000 קעפ! און פארנט איז שוין געווען נים איין רב, נאר א גאנצע רייה רבנים, ווייל פערשידענע שולען האבען זיך פעראייניגט צום צוג.

אזוי איז מען געגאנגען פון הויז צו הויז און אויפגעפאדערט די געוועלבער צו פערמאכען די געוועלבען און דאס רוב געוועלבער האבען געפאלגט און תיכף פערמאכט די „ביזנעס". אנדערע האבען באלד נאכגעגעבען, ווי דער צוג איז אריבער, ווידער געעפענט. א גרויסער טייל געשעפטען אבער איז שוין דעם גאנצען שבת געבליבען פערשלאסען.

ס'זענען גלייכצייטיג אויך געווען אזעלכע „ביזנעס-לייט", וואס האבען זיך איינגע'עקשנ'ט און נים געפאלגט די רבנים. איז דער צוג אריבער ווייטער, קען געוואלט האט מען נים געברויכט, ווייל דערווייל האט דאך און ברוקלין פארראן פאליציי...

דרייסיג גאסען איז אזוי דער צוג געגאנגען. ביז ס'האבען זיך אנגעהויבען בעווייזען גוי'שע געשעפטען. דעמאלט איז מיט א קורצער רעדע פון א רב דער צוג פונאנדערגעלאזען געווארען.

און זיין שלום-רעדע האט דער רב געמאלדען, אז דעם קומענדיגען שבת וועט ווידער געהן אזא צוג פון שומרי שבת און געבעטען אלעמען בעטייליגען און מיטברענגען זייערע פריינט...

די דאזיגע דעמאנסטראציע איז א רעזולטאט פון א לאנגער, סיסטעמאטישער און גוט-ארגאניזירטער אקציע.

א חברה שומרי שבת מיט פערשידענע אפטיילונגען עקזיסטירט און ניו-יארק שוין פון לאנג. ביז איצט האט זי אבער קיין שום ממשות'דיגעס נים אויפגעטון. מ'פלעגט ביי'ז זיך צונויפקומען און אננעמען רעזאלוציעס, וועלכע זענען קיינמאל גוט פערווירקליכט געווארען.

לעצטענס אבער האבען די רבנים זיך אריינגעמישט, זיי האבען ארויסגעשיקט א בריף צו דער פעדעראציע פון בשמים-געוועלבער (גראסערן), וואס האט עטליכע טויזענד מיטגלידער, זי זאל אליין בעשליסען צו רוהען שבת. דער מאטיוו איז געווען, אז ס'איז פשוט נים מענשליך צו ארבייטען זיבען טעג און וואך.

האט די פעדעראציע אויפגענומען די פראגע צו אנ'עפענטליכער בעהאנדלונג. די געוועלבער פון בארא-פארק און פון בראנזוויל זענען געווען פאר שבת-רוה, אבער די געוועלבער פון בראנקס, הארלעם און איסט-סייד (יודישע קווארטאלען און ניו-יארק גופא) זענען געווען קעגען. מ'האט די פראגע אפגעשטימט און מיט א רוב דעות איז געבליבען, אז אויף רוהען, איז זו בולוכער זונטאג, ווייל דאס פאדערט די פאליציי, און ווי לאנג נאך וועט מען עס קענען פערמאכען דעם פאליציאנט'ס אויגען מיט א פאר דאלאר?...

האבען די רבנים געזעהן, אז מיט גוטען קענען זיי נים אויספיהרען, האבען זיי בעשלאסען אונטערנעמען אנ'אייגענע אקציע.

האט מען פריהער א רייה שבתים געהאלטען דרשות קעגען חילול שבת און אלע שוהלען. דערנאך האט מען אנגעוויזען אויף דער קאמישער אומנאטירליכקייט, וואס טויזענדער יודען שטעהען אויף שבת גאנץ פריה און דאווענען אפ מיט'ן ערשטען מנין, כדי צו קענען און דער געהעריגער צייט עפענען די געוועלבער... רבנים האבען דערביי אריפען די קינדער פון די תלמוד-תורה'ס מיט זייערע לעהרערס צו געהן און די דעמאנסטראציעס. האבען אבער די גבאים פון די תלמוד-תורה'ס נים דערלאזט, אז קינדער זאלען פראטעסטירען געגען אייגענע עלטערן. האבען זיך ארויסגערופען די עלטערע יודען, וואס ארבייטען שוין נים און „ביזנעס", און זיי זענען צוגעשטאנען נאך א סך מתפללים.

און די דרשות האבען די רבנים, אגב, געמאלדען, אז ביי יענע געוועלבער, וואס האלטען אפען שבת, זאל מען א גאנצע וואך נים קויפען. די געוועלבער האבען פראטעסטירט, זיי האבען געטענה'ט: איידער מ'צווינגט זיי, נים צו פערקויפען, זאל מען א פריהער פועל'ן ביי יודען, זיי זאלען שבת נים קויפען. אניט וועט דאך אויסקומען, מ'זאל פערלירען פרנסה. אבער ווייטער פראטעסט איז נים גענומען געווארען אין אכט.

פאר'ן פאסטגען שבת, אנגעהויבען די אקציע, האט מען אויסגעקליבען דעם שבת מברכים, ווען דער עולם און שוהל איז גרויס, און מ'איז צוגעגרייט פון די חזנישע תפלות אויף און דער רבנישער דרשה.

אט אזוי האט זיך אנגעהויבען די עפענטליכע אקציע פאר שמירת-שבת, אויף וועלכער „גאנץ" ניו-יארק קוקט מיט גרויס פערוואונדערונג.

ווי מ'זאגט, האבען די רבנים פון בארא-פארק שוין עטליכע הונדערט חתימות פון געוועלבער, וועלכע זענען זיך מתחייב האלטען געשלאסען זייערע געשעפטען. די נעמען פון אט די קרעמערס וועלען אויפגעהאנגען ווערען און די שוהלען מיט א רעקאמענדאציע פון די רבנים, אז פרומע יודען זאלען ביי זיי קויפען.

די אקציע נעמט אן אנ'ערנסטען כאראקטער.

ו. ט.

ניו-יארק, 10 יולי.

אין „הויף" פון גערער רבי'ן

בילדער פון רבי'שען הויף און פון טאג-טעגליכען לעבען פון גערער רבי'ן. — ווי דער רבי האלט זיך מיט די חסידים און מיט'ן יונגוואַרג.

י. מ. ניימאן האט אין „טאג" אפגעדרוקט א בעשרייבונג פון זיינעם א בעזוך אין גערער „הויף". מיר ברענגען דא איינוגע אינטערעסאנטע ערטער פון דעם דאזיגען ארטיקעל, וואס שילדערט דעם טשעקאווען בעזוך. — די רעד.

עס איז נישט קיין הויף, נאר א גאס א גאנצע. אזוי רופט מען עס טאקע: „דעם רבי'נס גאס". דער פאראדנער טויער איז אויסגעקלעבט מיט לאטעריע-צעטעלעך.

— איהר דארפט צום רבי'ן, אדער א צעטעלע? — פרעגט מיך א חסיד.

נאכ'ן הויפט-טויער איז דא א צווייטער טויער, און אויפ'ן טויער אנ'אויפשריפט, אויף יודיש און אויף פויליש, אז קיין פרעמדער זאל נישט דערוואגען אריינצוקומען, ווארום מען וועט שטרענג בעשטראפט ווערען. נאטירליך בעקומט מען נישט די שטראף אויף יענער וועלט, גערער חסידים זענען מקיים פסק אויב'ן ארט... דאך. איך מאך מיר הארץ. איך געה ביסלעכוויז ארויין און מיין דאל. איך גלעט די גאמבע און פערגלייז די אויגען. איך שאקעל זיך צו. איך ווער א חסיד.

איך דרעה זיך ארום איבער'ן הויף צוזאמען מיט די חסידים. עס איז א גרוימער פלאץ. דריי גרויסע „קאמעניצעס", צוויי געטינקעטע, מיט ווייסע פארהענגלעך איבער די פענסטער. דארט וואוינט דער רבי מיט זיינע קינדער, איידעלעך, מוהמעס, ברידער — די גאנצע דינאסטיע. דאס בית-מדרש איז א רוימע צינעל-געבויידע, מיט א בלעך-געדעקטען, משופע'דיגען דאך. לאנגע הויכע פענסטער, א קליין איינציג פענסטערל, מיט אנ'איינגערעכטן מגן-דוד. עס איז גובער ענליך צו א האלע, ווי צו א שוהל.

דאס בית-מדרש. ארער, ווי די גערער רופען עס: „דאס בית-מקדש'ל", האט א גאנצע געשיכטע. דער בעגרינדער פון דער גערער דינאסטיע, דער „חדושי הרי"ם", האט געוואוינט און ווארשא, אויף דער איזען-גאס. דער זהן דער „שפת-אמת", האט זיך איבערגעצויגען קיין גער. דאס בית-המדרש איז געווען א הולצערנס. מאכט זיך אזא מעשה: דער רבי, וואס האט געהאט א גרויס געבויך, איז אויסער רבי אויך געווען א סוחר. ער האט געהאט אנ'אייגענע לאטעריע, און שפעטער — די פערטרעטערשאפט פון דער פערזיכערונגס-געזעלשאפט: „ראסיא". די חסידים האבען זיך גענומען אסעקורירען ביים רבי'ן, די צו שטיצען איהם. דאס האט שטארק פערדראסען די פריהערדיגע אגענטען, וואס האבען די פרנסה פערלוירען. האבען זיי גענומען רודפ'ן דעם רבי'ן מיט בלבולים. איינמאל, — דאס איז געווען מיט א יאהר פינף-און צוואנציג צוריק, — האט דעם רבי'נס בית-מדרש געברענט. חסידים זאגען, אז דאס האבען די אגענטען אונטערגעצונדען, די צו מאכען א סוף פון גער... חסידים האבען אבער דאן אויפגעבויט א שטיינערנע געבויידע. עס האט אפגעקאסט צעהנדליגער טויזענדער. די גבירים האָבען זיך געלאזט קאסטען. די ווענערב און די וואוידיסלאווסקי'ס. און דאס געביי שטעהט ביז'ן היינטיגען טאג.

קומט א יום-טוב, דאווענט מען אויך אויפ'ן ארומגעצוימטען הויף און אויף דער צווייטער זייט בית מדרש — אויך א הויף. א פאר בוימער טונקלען זיך, עס שטעהען בענק און חסידים לערנען. יום-טוב ווינגט זיך דער הויף, ארום און ארום פון אלע זייטען, פון דער רוזשע-מאסע.

חסידים דרעהען זיך ארום און א בנעימות'דיגען שמועס. עס איז שוין נאכמיטאג. מען איז שוין צוריק פון מקוה. מען זעהט אויך קריפלען — חגיקעדיגע, הויקערדיגע, לינקע. אנ'אלטמער יוד שטעהט מיט א בלאן זארגע וואסער פאר'ן אריינגאנג פון בית-מדרש, ער האט טאויך קוילעך צו פערקויפען. עס שווינבעלט און ווימעלט מיט חסידים.

פון בית-מדרש הילכט א נגון. ביי לאנגע טישען זיצען גרופעלעך און מען לערנט. מאנכע שאקלען זיך מעהר ווי זיי לערנען. און מאנכע לערנען מעהר ווי זיי שאקלען זיך. מען זעהט פיל יונגוואַרג און אויך אלטיטשקע. צווישען זיי א הונדערט-יעהריגען, וואס מען דערצעהלט נאך איהם, אז ער איז געווען פון די אלטע קאצקער זיצער. קיין שום דעקאראטיוועס, גרוי און גרוי. נאר זיילען, נאר לייכטער. איבער'ן ארון-קודש — א וועלבונג פון דראהט-שטאנגען. שבת צום טיש איז אזא געדראנג, אז די בחורים הענגען זיך אן אויף די סלופעס, אויף די לייכטער, איבער'ן ארון-קודש, מען בינדט זיך צו מיט די גארטלען און מען הענגט. אזוי דעריבער האט מען געמוזט מאכען שטאכעטען. אויך די פענסטער פון בית-מדרש זענען אריינגעפרעסט אין די שטאכעטען און אויך דאס „שלום-שטיבעל", וואס געפינט זיך דערנעבען. אלץ איז געדעקט און גראטעס און שטאכעטען.

אט און דאזיגען בית-מדרש דאווענט דער רבי, און דא ווערט געפראוועט טיש. איך דערוויס זיך און גער וועגען פערשידענע נייע מנהגים און חסידות, וואס דער רבי האט איינגעפיהרט. מיר אלע האבען פאלשע פארשטעלונגען וועגען גער. קודם כל איז נישט אמת, אז ביים רבי'ן איז ברודיג. פערקעהרט, דא איז א פיינליכע ריינקייט. שבת, צום טיש, ווערען אויסגעלעגט ווייסע טישטוכער, און בלאנקענדיגע געשירר. דער רבי מאכט קידוש ביי זיך און שטוב, פאר'ן מנין.

א טיר פיהרט פון רבי'נס שטוב צו דעם שלום-שטיבעל, און פון דארט און בית-מדרש. דער רבי אנערקענט נישט קיין אויבען-אן, ער איז אויסגעמישט מיט זיינע חסידים. ער זאגט אויך נישט קיין תורה, נאר א שמועס, ער האט דאס חסידות פערלייכטערט, דעמאקראטיזירט. ער גיט אויך נישט קיין סגולות און ווייזט נישט קיין מופתים. קיין ווייבער נעמט ער נישט אויף. דאס לאזט ער פאר די קלענערע רבי'ס. מאנכעס מאל טרעפט, אז עס קומט א פרוי. דאן מוז זי איהר בקשה פערברענגען פאר דער רבי'צין, און א שעת-רצון ברענגט זי עס פאר'ן רבי'ן. קיין פדיונות נעמט נישט דער רבי. די פערמעגליכע צאהלען כוללות.

איך דערוויס זיך אויך, אז היינט פאהרט מען פיל מעהר ווי פריהער. עס זענען אויך דא זעהר פיל חסידים פון אויסלאנד. איבערהויפט די בריליאנטען-סוחרים פון בעלגיען. נים זעלטען קומט אזא חסיד אויף אנ'עראפלאן צום רבי'ן פאפולער איז אזא חסיד, וואס אט

(ענדע—זייט 6)

שמואל טשערנאוויטש

תל אביב, 30. יולי (ספ. טעלעגר.) דא איז געשטארבען דער בעוואוסטער יודיש-העברעאישער שריפטשטעלער. דער גענעראל-סעקרעטאר פון „ועד הלאומי", דער לאנג-יעהריגער רעדאקטאר פון „הצפירה" שמואל טשערנאוויטש (ספוג).

• • •

ש. טשערנאוויטש האט געהערט צו די ווינציגע און געצעהלטע העברעאישע פובליציסטען, צו וועמענס ווארט עס האט זיך צוגעהערט די גאנצע העברעאישע לעזער-וועלט. פערמאגענדיג א פרעציזע שפראך, א קלארען סטיל און א פייערדיגען טעמפעראמענט, האט ער אין משך פון 25 יאהר צייט מיט זיין פען טריי געדינט דער העברעאישער און לעצטענס אויך דער יודישער פובליציסטיק און געהאט א גרויסע השפעה אויף דער עפענטליכער מיינונג.

• • •

ש. טשערנאוויטש האט און די לעצטע 6 יאהר געוואוינט און ארץ-ישראל. וואו ער האט גענומען א טעטיגען אנטייל און אלע גרעסערע נאציאנאלע ארבייטען. ער איז געווען דער הייפט-סעקרעטאר פון „ועד הלאומי" און געשטאנען בראש פון פיל ליטעראַרישע אונטערנעהמונגען.

מיט 2 יאהר צוריק האט טשערנאוויטש, אלס מיטגליד פון דער ארץ-ישראל-דעלעגאציע בעזוכט פוילען און געווען אויך און לאדז, ערווערבענדיג זיך דא זעהר פיל אויפריכטיגע פריינד און פערעהרער.

די לעצטע יאהרען האט דער פערשטארבענער מיטגעארבייט און א רייה יודישע צייטונגען פון אמעריקא און פוילען און געדרוקט זיינע פרעכטיגע שילדערונגען פון ארץ ישראל און „לאדזער טאגעבלאט".

דער אומ'ברחמנות'דיגער טויט האט טשערנאוויטש'ן ארויסגעריסען פון אונזערע רייהען און די בעסטע יאהרען פון זיין שריפטשטעלערישער און פובליציסטישער טעטיגקייט.

עהרע זיין אנדענקען!

לאדזער כראניק.

פערגרעסערט די צאהל טראמווייען פון לאדז קיין לוטאמירסק.

(וו) די דירעקציע פון די צופאהר-טראמוואיען האט בעשלאסען צו פערגרעסערען די צאהל וואגאנען און מאשינען פון דער טראמוואי-ליניע קיין לוטאמירסק, און אזוי ארום צו פערגרעסערען די צאהל צוגען, וואס געהען אויף יענער ליניע.

קאשטשושקי-דענקמאל נעהט צו שווערליך.

(ב) די פירמע וואשילעווסקי וואס האט זיך אונטערגענומען אפצוגיסען די פיגור פון קאשטשושקי צום דענקמאל אויפ'ן פרייהייטס-פלאץ, האט נישט דערהאלטען דעם ליווערונגס-טערמין. צוליב דעם האט דער מאגיסטראט צוגעשיקט דער פירמע א רעזשענטאלע אויפאדערונג. אויב די פירמע וועט נישט דערהאלטען דעם טערמין, וועט די ארבייט איבערגעגעבען ווערען דער פירמע וואגנער. צוליב דעם פערנאכלעסיגען די ארבייט, וועט די ענטהילונג פון דענקמאל פארקומען ערשט סוף נאוועמבער.

א זעלבסטמארד פון א סטרוזש אויף סענאטארסקא,

ווען דער קאמארניק קומט איהם ארויסווארפען פון דער דירה

(§) אויף סענאטארסקא 5/7 האט זיך נעכטען פארמיטאג אפגעשפילט א שטילע און טרויעריגע עקסמיסיע-טראגעדיע, וואס האט זיך פערענדיגט מיט זעלבסטמארד פון עקסמיטירטען.

דער בעל הבית פונ'ם דערמאנטען הויז איז זייט א געוויסער צייט נישט געווען צופרידען מיט זיין סטרוזש יוזעף קאלטון, וועלכער האט פערנאכלעסיגט די ארבייט און געהאלטען זעהר שמוציג דעם הויף. דער הויז-ווירט ה' אסט, האט איהם עטליכע מאל מזהיר געווען, אז אויב ער וועט נישט אויספילען געהעריג זיינע פליכטען וועט ער איהם קינדיגען פון דער ארבייט און ארויסווארפען פון דער דירה. קאלטון האט זיך אבער נישט געמאכט דערפון און ווייטער פערנאכלעסיגט זיין דינסט. אסט האט איהם דעריבער אפגעזאגט פון דער שטעל און גלייכצייטיג אויך ארויסבעקומען אויף איהם אן עקסמיסיע. דער סטרוזש קאלטון האט אלעמען געזאגט, אז ער וועט די עקסמיסיע נישט איבערלעבען, ווייל ער האט זיך נישט וואו אהינצוגיין מיט זיין פרוי און פאמיליע, און אין דעם טאג פון דער עקסמיסיע וועט ער בעגעהן זעלבסטמארד.

נעכטען פארמיטאג איז געקומען דער קאמארניק און אנגעהויבען ארויסצושטעלען קאלטונ'ס זאכען פון דער שטוב. קאלטון האט זיך צו דעם אלעם שטיל צוגעקוקט און נישט געזאגט קיין ווארט. נאר ווען דער קאמארניק האט שוין אלין געהאט ארויסגעטראגען אויפ'ן הויף און געהאלטען ביים אוועקגעהן, האט קאלטון ארויסגעכאפט א פלעשעלע כ"ב פון דער טאש און עס אויף איינמאל אויסגעטרונקען. „פאגאטאוויע" האט אים אין אזעהר שווערען צושטאנד אפגעפיהרט אין שפיטאל.

קאלטונ'ס פרוי האט בעקומען א נערווען-אטאק.

6-יעהריג יונגעלע דער'הרג'ט געווארען בעת א זאבאווע

(וו) אין מאמאטאוו איז נעכטען געשעהן א זעהר טראגישער פאל מיט א 6-יעהריג יונגעל. וואס האט זיך געשפילט מיט אנדערע קינדער אויפ'ן פלאץ וואו ס'קומען פאר די עפענטליכע ארבייטען. אויף יענעם פלאץ שטעהן ארבייטס-וועגעלער, וואס פיהרען צו אויף שינעס זאמד און שטיינער צו די ארבייטען. דאס יונגעל האט זיך ארויפגעזעצט אויף אזא וועגעלע און אנדערע יונגלעך האבען עס געשטופט. אין א געוויסען מאמענט, האט זיך דאס וועגעלע איבערגעקהרט מיט די רעדער ארויף. דאס יונגעל האט מען שוין אפגעשלעפט מיט א צושפאלטענעם קעפעל. דאס יונגעל הייסט יאן פשיבולעק, א זוהן פון א קרוסטאליצער פאבריקס-ארבייטערין.

דער מאגיסטראט כאפט א פערדינסטעל

די „אספאלט-געזעלשאפט" וועט מוזען צאהלען ענטשעדיגונג.

(§) די „פוילישע אספאלט געזעלשאפט", וועלכע האט זיך אונטערגענומען אויסצואספאלטירען די פעטריקאווער גאס צווישען פיעטראזש און זאמענהאף-גאס, וועט מוזען צאהלען דעם מאגיסטראט א זעהר גרויסע סומע אלס ענטשעדיגונג דערפאר, ווייל די ארבייטען זענען נישט פערענדיגט געווארען צום בעשטימטען טערמין, און שולדיג דערין איז די געזעלשאפט דערפאר, ווייל זי האט נישט בעשעפטיגט ביי די ארבייטען די נויטיגע צאהל ארבייטער.

גערער רבי איז קאלושקי

לאדזער חסידים געפאהרען זיך געזעגענען.

אויפ'ן וועג קיין מארינבאד, איז געבליבען האלב פינף נאכמיטאג, דער גערער רבי אדורכגעפאהרען קאלושקע. זיך צו געזעגענען מיט רבי זענען נעכטען נאכמיטאג ארויסגעפאהרען פון לאדז א זעהר גרויסער עולם חסידים.

געשלעג צווישען א הויז-ווירט און א לאקאטאר

(§) א געוויסער וולאדיסלאוו פארצמסקי האט א כאטע אויף לאגעווניצקי 44. צווישען דעם הויז-ווירט און דעם לאקאטאר זענען שטענדיג פארגעקומען מחלוקות וועגען דירה-געלד. נעכטען פריה איז ווייטער צווישען זיי אויסגעבראכען א מחלוקה און דער הויז-ווירט האט אזוי שטארק מקיים פסק געווען דעם לאקאטאר, אז „פאגאטאוויע" האט איהם געמוזט נעמען אין שפיטאל אריין.

רעדוקציע אין לאדזער טאבאק-מאנאפאל.

(וו) די דירעקציע פון לאדזער טאבאק-מאנאפאל איז צוגעטרעטען אדורכצופיהרען א רעדוקציע פון די ארבייטער. אין דער ערשטער רייהע זאלען רעדוצירט ווערען די ארבייטער וואס ארבייטען נישט כסדר. ס'זאלען אויך רעדוצירט ווערען די משפחה-מיטגלידער פון די ארבייטער, וואס זענען בעשעפטיגט אין דער פאבריק.

צוליב דעם, וואס אין טאבאק-מאנאפאל זענען דא א סך נישט סטאבילע ארבייטער, האבען די ארבייטער בעשלאסען צוזאמענצורופען א פראטעסט-פערזאמלונג.

די סיטואציע פון דער טעקסטיל-אינדוסטריע בעסערט זיך

גוטע פערספעקטיווען פאר דער צוקונפט — זאגען אן די פאבריק-דעלעגאטען.

(ב) לויט ווי ס'שטעלען פעסט די פאבריק-דעלעגאטען, האט זיך די לאגע אין דער טעקסטיל-אינדוסטריע פערבעסערט. גוטע פערספעקטיווען גיבען די דעלעגאטען אויף דער צווייטער העלפט אויגוסט און אנפאנג סעפטעמבער, ווען ס'וועט זיך אנהויבען דער ווינטער-סעזאן.

הלואי, רבונו של עולם, פון ווייער מויל, און דיינע אויערן!..

די וולאצלאוועקער און קלאדאווער אויטאבוסען וועלען שטעהן הינטער דער שטאט

אין די נאהענטסטע טעג וועט געשאפען ווערען אונטער דער שטאט א סטאציע פאר די אויטאבוסען, וואס פאהרען אב מיט פאסאזשירען קיין וולאצלאוועק, קלאדאווע, ווארטא און שארעק. די ביז-איצטיגע סטאציע האט זיך געפונען אויף דער זאכאדניע.

א שרפה אויף דאלנא.

(וו) אין דארף אושמשוק, פיעטריקאווער קרייז איז נעכטען אריין א רוינער אין דעם הויז פון דעם פויער גראשוק. דאס גאנצע הויז מיט די סטאדאלעס איז פערברענט געווארען.

טעאטער און קונסט

„דער זינגער פון זיין טרויער"

(אויפגעפיהרט דורך דער „ווילנער טרופע")

די ווילנער טראגען אונז אונטער אין ארטיסטישע שמחה נאך דער אנדערער.

פאר אונזערע אויגען זענען שוין פערביינגעגאנגען 3 טעאטער-שטיק, פון וועלכע מיר בעשטימען א בעזונדער ארט דעם „זינגער פון זיין טרויער" רעזשיסירט פון בולוק און סטעקלערג. צו קענען אזוי דערגרייכען צו דער נשמה פון א לעגענדע, אזוי איבערשאפען א ווונדערדיגע מעלאדראמע אין א רוזיגער, שעהנער און ענטציקענדער מוזיקאלישער סימפאניע פון דיקציע, זשעסטען, בעוועגונגען, אונפערגלייכליך אין איר פראסטקייט, פארבען-שפיל פון קאסטיומען אין דעקאראציעס — דאס איז באמת א מאס פון גרויסע ארטיסטען.

איבער אט דעם ארטיזם, אט די הארטע ארבייט אויסצושמידען מיט דער דליטע פון אינטעליגענץ ארטיסטישע ווערטען און הווילונגען עקסטאז פון סצענישע ווערק דורך מייסטערהאפטער סקולפטור — דאס זעהען מיר כסדר ביי די ווילנער.

דירעקטאר מאזא, וואס וואכט ווי א אונערמידליכער שומר דעריבער, אז אין טעאטער, מיט וועלכען ער פיהרט אן, זאל אהן איבעריים ברענען די רייזנסטע ליכט פון קונסט.

די ווילנער טרופע קען זיין שטאלץ פון די דערגרייכטע רעזולטאטען. לאמיר זיך צוקוקען וואס האט די ווילנער טרופע געמאכט פון דער איינפאכער, ווייניג דיגער מעלאדראמע. מיר וועלען איבערגעבען דעם אינהאלט אין עטליכע ווערטער: דער ארימער יאסעל האט זיך פערליבט אין דער גראד אזוי ארימער שיינדעל, אבער ווי דאס געשעהט געוועגליך, איז זי מיט דער גאנצער קראפט פון איהר הארצען צוגעבונדען געווארען צו שמשון'ען.

דאס איז א פאדלעץ, א פארך, א אויסוואורף און טוגיענישט.

ער האט ליב די מעדלעך צו פערדרעהען די קעפ און גארנישט נעמט ער נישט ערנסט אט דער פוסטער קאפ.

ער האט א רייכע משפחה, שיינדעל איז א ארים מיידעל, ער דארף האבען א נדן און אלין אנדערע איז נארישקייטען.

און שיינדעלען ליבט מיט'ן גאנצען כח פון זיין עמפינדליכער נשמה דער סובמעלער פאעט יאסעל, א זוהן פון א ארימען וואסער-טרעגער.

און אט בעוויזט ער דאס גרויסע געווינס. שמשון און זיין גאנצע פאמיליע פרעהען זיך, ווייל שיינדעל בעקומט די גאנצע רויזיגע סומע פון יוסלען און דאס גאנצע געלד גיט זי אפ שמשון'ען....

אויף דעם געלד ליגט א קבלה, ווייל אווודער יוסל האט געוואונען דאס גרויסע געווינס האט שוין שיינדעל געוואלט ווערען זיין ווייב, יעצט אבער וויל זי שוין פאר זיין געלד זיך צוטוליען צו שמשון'ען...

יוסל ווערט משוגע.

דאס איז דער אינהאלט פון דעם שטיק, פון וועלכען די ווילנער האבען ארויסגעקריגען פאעזיע, טיפען טרויער, בענקעניש נאך שענהייט. איינע פון די הויפט-סצענעס פון אט דער דראמע — דאס שרייבען אויף שיינדעל'ס בקשה דורך יוסלען א בריוו צו איר חתן שמשון האט געצייטערט מיט אזא רוטם פון ריהרענדער פראסטקייט און צוזאמען דערמיט איז טרויער, אז דאס פובליקום האט ביז צום טיפסטען דורכגעלעבט אט דעם גרויסען מאמענט.

איך דערמאן דעם פאקט דערפאר, ווייל די „אינטריגע" מיט'ן בריוו חזר'ט זיך אזוי אפט איבער אין דער דראמאטישער ליטעראטור. אזוי, אז אזא מאמענט פיהרט דורך אויף א באמת פאעטישען אופן ראסטאן אין „Cyranac de Belgerac" און פערדרא אין זיינע „שלובי פאניענסקיע". אנדערע האבען דעם דאזיגען מאטיוו פערבאנאליזירט, באנאל איז די דאזיגע בריוו-אפערע אויך ביי דומאוו'ן, און דאך האבען די ווילנער פערכשופ'ט מיט אט דער סצענע, א דאנק דער גוטע בעארבייטונג דורך ארלעסקא און קאמען און די גרופע (וואס איז גרופירט ארום זיי).

מיט רעכט זאגט דער אויסגעצייכענטער טעאטער-קריטיקער וויטקיעוויטש, אז דאס טעאטער דארף דעם צושויער מאכען פולשטענדיג פערגעסען זיך אין טעגליכען לעבען.

דאס טאקי רעאליזירען די ווילנער, ווייל לאמיר זיך דערמאנען אט די גרויסע דראמאטישע קראפט, דעם ארטיסטישען פערנעם אין די רייכע סקאלא פון מעסטיגע סצענישע מיטלען, מיט וועלכע זיי האבען אילוסטרירט די פרייד און דעם טרויער פון דער שטאט, אדער די קולמינאציאנס-סצענע פון משוגעת (קאמען), אדער גאר דאס פיינע סצענקעלע פון שמועס מיט די קאנען (ווייסליין) אדער דעם פינאל פון שטיק, די בעטלער-סצענע, וואס איז אזוי אנדערש, ווי די פון „דבוק".

די מעלאדראמע האבען די ווילנער פערוואנדעלט אין א שלאף-וויזיע פון א קליין מיידעלע. און אט אין שלאף האט די נגידית'טע פון שטעטעל זיך פערוואנדעלט אין גאנצע שירות מיט צויבערן, וואס מען זעהט אויף איהר קליין (פרוי ווייסליין) די עופות-הענדלערין, וועלכע זיך ווי פערענדערט אליין אין א תהן און זי האט געערדט מיט א הונגעריש קול. אלין, אלין צייכענט זיך אויס מיט א דרייסטען ארטיסטישען געדאנק.

די ארטיסטען האבען געשפילט אזוי ווי אלע ראלען וואלטען ספעציעל פאר זיי אנגעשריבען געווארען. ארלעסקא! דאס איז געווען א שיינדעל ווי א בת-מלכה פונ'ם מעשה'לע. יעדע איהרע בראהר פון טרויער צו פרייד איז אריינגעגאנגען אין הארץ פון יעדען צושויער. איהר ראלע האט זי אוועקגעשטעלט אויף דער העכסטער ארטיסטישער מדרגה. און אלע ארטיסטען, וועלכע איך האב טיילוויז אויבען דערמאנט.

ד"ר וו. פאלעכ

ווינקלער'ס „פארטרעט" פון אלטען ראקפעלער

ווי אזוי דער רייכסטער מענש אין דער וועלט איז געקומען צו זיין געוואלדיגער עשירות

סענסאציאנעלע איינצעלהייטען פון דער ראקפעלער-„דינאסטיע", וואס ווערען ערשט איצט בעוואוסט.

די פרעסע פון דער גאנצער וועלט האט זיך לעצטענס פיל בעשעפטיגט מיט דער פערזאן פון דעם רייכסטען מענש אין דער וועלט דזשאן די ראקפעלער, וועלכער איז געווארען נישט לאנג 90 יאהר.

דער אלטער מיליארדער האט אבער נישט מצד אלעמען אזא כבוד, ווי מצד די, וואס רויכערן איהם קטורת. גאר אנ'אנדער בעלייכטונג געפינען מיר אין „פרייהייט" ביים ארומרעדען סינקלער'ס בוך מיט ראקפעלער'ס ביאגראפיע.

„דזשאן די, א פארטרעט אין אויל", פון ווינקלער, איז א בוך, וואס הויבט עטוואס אויף דעם פארהאנג.

נאך מעהר: ווינקלער הויבט אן מיט רעמאסקירען און ענדיגט מיט פערמאסקירען. דזשאן די'ס יוגענד איז געמאָלען מיט קלארע שטריכען, וואס ווייטער ווערען די ליניעס צושווימען און פערנעפעלט. דעם אלטען'ס זוהן קומט שוין ארויס א פערהייליגטער, און דאס איינינקעל איז שוין א זיסער מלאך.

עטוואס איז אבער דער פארהאנג פארט אויפגעהויבען געווארען. די, וועלכע פערמאגען א גוט אויג, קאנען זעהען און לערנען א סך פון דעם רייכסטען מענש אין דער וועלט, דער גרונדער פון גרעסטען און ערשטען טרעסט אין דער וועלט.

קודם כל וועגען אלטען ראקפעלער'ס טאטען.

דזשאן די בעהאלט זיין טאטען. קיינער האט נישט געוואוסט, וואו דער אלטער האט זיך געפינען און ווען ער איז געשטארבען. דזשאן די'ס ברודער, פרענק האט פערזיכערט נאך אין 1908, אז דער אלטער טאטע לעבט ערגיץ. וואו, האט ער נישט אויסגעזאגט. אבער אנ'אונטערזוכונג אין די ארכיוון אין קליוולאנד האט בעוויזען, אז דזשאן די'ס טאטע איז געשטארבען אין 1889, און זי איז אין דער טויט-מעטריקע געווען אנגעגעבען ווי אנ'אלמנה. דזשאן די'ס טאטע האט געלעבט נייגצען יאהר נאכדעם, ווי זיין „אלמנה" איז בעגראבען געווארען אין קליוולאנד.

דזשאן די האט געהאט סיבות צו בעהאלטען זיין טאטען. ער האט געהאט גענוג טעמים, אז דער ברייטער עולם זאל נישט געוואויר ווערען פון זיין יחוס. מיט יאהרען צוריק איז דער אויל-טרעסט געווען פער'מיאוס'ט און פערהאסט ביי די ברייטע שיכטען פון דער בעפעלקערונג. דזשאן די און זיינע לייטענאנטען זענען פערזאורטיילט געווארען פון העכסטען געריכט אין אמעריקא. א רויזיגע שטראף איז אויף זיי ארויפגעלייגט געווארען, אמת, די פער'משפט'ונג האט נישט געהאט קיין ממשות. די רייזיגע שטראף איז קיינמאל נישט בעצאהלט געווארען. דזשאן די האט געהאסט ווערטען אפצוקויפען און וועו אפצוקויפען. אבער קיין כבוד האט עס איהם נישט געבראכט. אין אזוינע פאר-אויל-טרעסט אונרוהיגע צייטען איז גוט בעקומען געווען ארויסצופאהרען מיט א טאטען, וועמענס יחוס איז געווען זעהר מונקעל. האט מען איהם בעהאלטען ער נייז-וואו אין בעהאלטענערהייט ערגיץ בעגראבען, קיינער זאל נישט געפינען קיין רמז פון איהם.

מאדערנע ביאגראפען לייגען פיל געוויכט אויף דער אפשטאמונג פון זייער העלד, זיין ייחוסדיגע ירושה און ערציהונג. דאס גיט זיי א שטיקעל הינטערגרונד צו פערשטעהן און אפשאצען דעם מענש, וועמענס לעבענס-בעשרייבונג זיי ברענגען ארויס. ברענגט טאקי די „פרייהייט" א שטיקעל לעבענס-בעשרייבונג פון דעם פאטער פון דזשאן די.

אין די יאהרען פאר'ן בירגער-קריג איז איבער די ישובים פון דער מיטעל-וועסט ארומגעפאהרען א הויזירער, געזונדער, בעבערדעלדיגטער מענש. וואו ער פלעגט קומען, האט ער אויסגעטיילט קארטלעך, וואס האבען זיך געלייענט:

„ד"ר ווילליאם א. ראקפעלער, דער בערימטער ראק-ספעציאליסט, איז דא נאר אויף איין טאג. אלע קראנקהייטען פון ראק אויסגעהיילט, סיידען זעהר ווייט פערגאנגען, און אויך דאן איז דאס זעהר נוצליך און היילענד".

פאר צוויי דאלאר מזומן האט דער „ראק-ספעציאליסט" פערקויפט א פלעשעל, וואס האט געהאט אין זיך די מערקווירדיגע רפואה צום ראק. אין יענע יאהרען איז ראק געווען אנ'אפטע קראנקהייט אין דער מיטעל-וועסט. מענשען האבען זיך שטארק געשראקען און געברויכט אלערליי רפואות.

ד"ר ראקפעלער האט פערמאגט א פלינקע צונג, ער האט געקאנט איבעררעדען די פארמערס און זייערע ווייבער און קינדער, אז ער האט דעם ריכטיגען מיטעל צו דער שרעקליכער, אונהיילבארער קרענק.

ד"ר ווילליאם ראקפעלער האט געהאט אזא שייכות צו דאקטאריע, ווי צו דער לבנה. ער איז געווען א לעבע-יונג. האט געהאט א צונג אויף רעדלעך און וועלטענע איינגעשאפט צו שלעפען דאלארען אין זיינע קעשענעס.

ער האט ליב געהאט זיך ארומצושלעפען איבער ווייטע געגענדען. פלוצלינג פלעגט ער פערפאלען ווערען אויף גאנצע חדשים. פלוצלינג פלעגט ער אנקומען מיט פולע קעשענעס געלד. וואו ער איז געווען און ווי אזוי ער האט אנגעזאמעלט די דאלארען, איז געווען א סוד פאר זיין פאמיליע און פאר די שכנים.

„ד"ר ראקפעלער" האט שטענדיג געהאט גענוג געלד. זיין הויז איז געווען דאס גרעסטע און בעקוועמסטע אין דער געגענד. זיינע פערד — די שענסטע און בעסטע. דאס געמליכע די מעבעל און ווירטשאפט. דאס געמליכע זיינע קליידער. די מעשה וועגען ארעמקייט איז גאר איינע פון די קונצען, וואס זענען אויפגעבלאזען געווארען שפעטער פון דעם אויל-מאגנאט'ס גוט-בעצאהלטע פרעסע-אגענטען. עס האט זיך בעסער געפאסט צום רומל, ספעציעל אין דער צייט, ווען אין לאנד איז אנגעגאנגען די אזוי-גערופענע „טרעסט-אויפרייסעניש" אונטער רוזוועלט'ס אדמיניסטראציע.

דזשאן די'ס טאטע איז געווען פערבונדען מיט אונטערוועלט-עלעמענטען. אין צייט זענען דריי זיינע בעסטע פריינד ארעסטירט געווארען פאר טרייבען גרויסע געשעפטען מיט גע'גנב'עטע פערד. פון אלין און פון אלעמען האט דער „דאקטאר" געשאר'ט געלט און די ווילדע געלד-שארעניש האט ער געלערנט זיינע זוהן; נישט נאר געלערנט, נאר זיי ערצויגען אויף דעם גייסט.

דזשאן די האט ליב זיך בערוהמען, אז פון זיין טאטען האט ער געלערנט די פונדאמענטאלע מעטאדען פון ביזנעס. וואס די מעטאדען זענען, קאן מען זעהן פון דעם, וואס דער טאטע האט דערצעהלט זיינע פריינד און אהיא, וואו זיי האבען דעמאלט געוואוינט:

„איך בעשווינדעל מיינע זיהן יעדעס מאל, ווען איך קריג די געלעגענהייט, איך וויל זיי מאכען „שארף". איך האנדעל מיט די זיהן און שינד פון זיי פעלען, ווייל איך וויל זיי מאכען „שארף".

„מאכען שארף" האט בעדייט לערנען זיי צו בייסען שפעטער מיט שארפע ציין, מאכען שארף האט געהייסען לערנען זיי נארען און בעשווינדלען, ווען זיי וועלען אויסוואקסען. מען מוז צוגעבען, אז דזשאן די האט איבערגענומען די שארפקייט און זי דערפיהרט ביז גאוניאלקייט.

דער טאטע האט נישט געהאלטען פון דער קירכע. ער האט ליב געהאט א הוליע טוג. די גאטספארכטיגקייט האט דזשאן די גע'ירש'נט פון זיין מוטער, וואס איז געווען פרום, ווי א גלח. דאס האט זי דערצויגען די ראקפעלער-יונגלעך אין גאטס וועגעס און געלערנט זיי צו טראגען די ביבעל מיט זיך. דער טאטע פלעגט חוזק'ן דערפון. שפעטער, ווען ער האט דערזעהן, אז דזשאן די קאמבינירט קונציג דעם רבונו של עולם מיט הויט-שינדען, האט דער אלטער געקוואלען פון נחת.

פון טאטען האט דזשאן די גע'ירש'נט דעם געוואלטיגען חשק נאך געלד און די הפקר-מעטאדען אין ארייגקריגען עס. פון דער מאמען האט ער איבערגענומען איהר פרומקייט און קליינליכקייט.

דער טאטע איז געווען אזוי פערמעגליך, אז ער האט געקענט, יאהרען פאר'ן בירגער-קריג אפילו, אפלעגען אן א זייט צו טויזענדער דאלאר פאר יעדען פון זיינע דריי זיהן. טויזענד דאלאר איז געווען א הויפשע אפותיקא, צו ניינצעהן יאהר האט דזשאן די אנגעהויבען פיהרען געשעפטען פאר זיך אליין מיט די טויזענד דאלאר. געצאהלט האט ער דעמאלט פאר וואוינען און עסען ביי א פרוי אין קליוולאנד א גאנצען דאלאר א וואך.

אזא בעשעפעניש, ווי דזשאן די, האט נאך נים געלעבט, זאגט ווינקלער אין זיין „פארטרעט" פון ראקפעלער. נאך גאר קליינערהייט האט דזשאן שוין פערמאגט אנ'אויג פאר פראפיטען, זאגט ווייטער ווינקלער. כאטש אין הויז האט גארנישט געפעלט, האט ער אנגעהויבען באוועגען אינדיקעס און זיי פערקויפען מיט א גוטען פערדינסט. ביז היינטיגע צייטען איז דער גאפט-מאגנאט דאנקבאר די מאיעסטעטיש-אויסקוקענדיגע עופות.

שפעטער האט דער טאטע איהם געשיקט אין וואלד קויפען האלץ און איהם אנגעזאגט צו זיין פארזיכטיג ביים אויסקלייבען. דאס האלץ האט ער אויך פערקויפט מיט א גוטען פערדינסט. ביים טאטען איז דאס געווען א פראקטישע מעטאדע צוצוגרייטען דעם זוהן צו מאכען געלד גרויסערהייט.

איינמאל, קליינערהייט, איז דזשאן געגאנגען ארבייטען ביי א פארמער. זיין לוין איז געווען די הויבשע סומע פון 3 א האלב דאלאר, א שטיקעל פערמעגען פאר א יונגעל פון יענע יאהרען. דזשאן האט זיך געפרעהט מיט'ן געלד, נים אויסגעגעבען קיין סענט. דערביי איז איהם איינגעפאלען א געדאנק, לויט ווי ער אליין דערצעהלט.

„איך האב געטראכט, אז ווען איך שפאר אפ טויזענט דאלאר און לייג זיי אוועק אויף זיבען פראצענט, וועלען מיר די פראצענטען געבראכט פונקט אזוי פיל, וויפיל מיין ארבייט אויפ'ן פעלד האט מיר אריינגעטראגען. האב איך דעמאלט בעשלאסען צו לאזען דאס געלד ארבייטען פאר מיר."

דער בעשלוס איז דורכגעפיהרט געווארען אין לעבען מיט אייזערנער קאנסעקווענץ: ניט נאר געלד, נאר מענשען האבען שוין געארבייט, כדי דזשאן די זאל אנזאמלען זיינע רויזיגע רייכטומער.

(המשך קומט).

צום 25-יאהרצײט פון ד"ר הערצל

די טרויער-פערזאמלונג אין דער ציוניסטישער ארגאניזאציע

מאנטאג אווענט איז אין דער היגער ציוניסטישער ארגאניזאציע פארגעקומען א פערזאמלונג געווידמעט דעם אנדענקען פון ד"ר טעאדאר הערצל ז"ל. בײ א צאהלרײכן פערזאמעלטן עולם, וועלכער האט אויסגעפילט די זאלען פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע, עפענט אין נאמען פון ציוניסטישן קאמיטעט די פערזאמלונג ה' מרחיב. אויף זײן פארשלאג בעעהרען די אנוועזענדע דעם אנדענקען פון פערשטארבענעם פיהרער דורך אויפשטעהן פון די ערטער. דערויף האלט א קורצע אײנלײטונגס-רעדע ה' אינזש. ג. פראשקער. ער רעדט וועגען דער גרויסער גײסטיגער ירושה, וואס הערצל האט איבערגעלאזט דעם יודישן פאלק און פיהרט אויס, אז די פערברײטערונג פון דער יודישער אגענץ און די צוציהונג פון אלע שיכטן פון יודישן פאלק צו דער ארבעט פאר'ן אויפבוי פון ארץ ישראל, בעדײטעט א ווײטערן ענטוויקלונגס-עטאפ אויף דעם וועג פון דער פערווירקליכונג פון ד"ר הערצל'ס אידעען.

ה' משה לימאן האלט נאכדעם א לענגערע רעפעראט וועגען ד"ר הערצל'ס שאפען און ווירקען. דער רעדנער שילדערט צוערשט די הערליכע געשטאלט פון ד"ר הערצל און דעם גרויסען פערלוסט וואס דאס יודישע פאלק האט געליטען מיט'ן טויט פון טעאדאר הערצל. ער דערמאהנט פערשידענע מאמענטען פון הערצל'ס לעבען און שאפען און שטעלט זיך אפ אויספיהרליך אויף דעם ווערק פון ד"ר הערצל און די גרויסע דערגרײכונגען וואס דאס יודישע פאלק האט צו פערדאנקען דעם פערשטארבענעם פיהרער: דאס ערוואכען פון מלוכה'שען געדאנק דורך דער אידעע פון „יודענשטאאט", די אויפלעבונג פון פאלקס-בעוואוסטזײן, די בעלעבונג פון דער העברעאישער שפראך און קולטור, די ארגאניזירונג, קאנסאלידירונג פון די פאלקס-כוחות דורך דעם קאנגרעס און דער ארגאניזאציע, די גרינדונג פון יודישען נאציאנאל-פאנד, פון דער יודישער קאלאניאל-באנק, די שאפונג פון דער בלוי-ווײסער פאהן, וועלכער איז דער סימבאל פון אויפלעבענדען יודישען פאלק א. א. וו. דער רעדנער פערענדיגט די רעדע און דריקט אויס די האפנונג, אז דאס יודישע פאלק וועט אפצאהלען זײן חוב דעם גרויסען פיהרער דורך פערווירקליכען פון זײנע אידעאלען.

די אײנדרוקספולע טרויער פײערונג ענדיגט זיך מיט'ן געזאנג פון „התקוה" דורך אלע פערזאמעלטע.

טרויער-אווענד אין „בני ציון."

זונטאג כ' תמוז, איז אין דער שוהל „שערי ציון" (רזשאווסקא 7) פארגעקומען א פײערליכע הזכרה צוליב דעם 25-טען יאהרצײט פון ציוניסטישען פיהרער ד"ר טעאדאר הערצל ז"ל.

צו דער הזכרה איז געקומען א זעהר גרויסער עולם. ה' מ. זאראך עפענט דעם טרויער אווענד און דערויף האלט ה' ש. ז. ראבינאוויטש א לענגערע און זעהר געלונגענע רעדע וועגען לעבען און שאפען פון ד"ר הערצל. ער רעדט וועגען דער גרויסער אבדה פון יודישען פאלק צוליב דעם טויט פון ד"ר הערצל און שילדערט די מאנומענטאלע פערזענליכקײט פון פערשטארבענעם, וועלכער האט געשאפען די גרויסע בעוועגונג פאר דער בעפרײאונג פון יודישען פאלק און זײן היסטארישן פאטערלאנד. דער רעדנער רופט צולעצט פארטצוזעצען דאס ווערק פון ד"ר הערצל דורך אקטיווען אנטײל אין דער ארבײט פאר ארץ ישראל און דורך שטיצען מאטעריעל און מאראליש דעם אויפבוי פון דער יודישער נאציאנאלער הײם.

עס רעדען נאך די ה"ה אפעלבוים און באום.

דער חזן מיט'ן כאר מאכען „אל מלא רחמים" און מיט'ן געזאנג פון „התקוה" דורכ'ן כאר און דעם גאנצען עולם ווערט דער טרויער אווענד געשלאסען, איבערלאזענדיג א שטארקען רושם אויף די אנוועזענדע.

קופאן № 53
אויף אומזיסטע יורידישע עצות.
דער בעזיצער פונ'ם דאזיגען קופאן קען בעקומען אומזיסט יורידישע עצות דורכ'ן יורי-קאנסול פון אונזער רעדאקציע.
גילטיג היינט מיטוואך, דעם 31. יולי פון 8—9 אוו.

א רעגירונגס קאמיסאר איז טאמאשאווער מאגיסטראט

שטאט פרעזידענט אפגעשטעלט אין זײן אמט.

(וו) די וואיעוואדזשאפט האט אפגעשטעלט אין זײן אמט דעם שטאט-פרעזידענט פון טאמאשאוו ה' שמולסקי צוליב דעם דורך איהם שלעכט געפיהרטער שטאטישער ווירטשאפט, וואס האט רואינירט די שטאט. ווי מיר ווערען געוואויר פון מאסגעבענדע קרײזען, וועט אין טאמאשאוו ארײנגעזעצט ווערען א רעגירונגס-קאמיסאר.

—0—

פראנצויזישע אינדוסטריעלער צוגאסט אין לאדז.

(וו) די טעג קומט קײן פוילען אן אן אויספלוג פון פראנצויזישע אינדוסטריעלער. נאכדעם ווי זײ וועלען בעזוכען די לאנדעס-אויסשטעלונג אין פּוזנאַן, וועלען זײ אויך קומען קײן לאדז, וואו זײ וועלען זיך בעקענען מיט דער לאדזער אינדוסטריע.

בעראטונג פון יודישע האנדווערקער וועגען דער האנדווערקער-קאמער.

אונטער'ן פארזיץ פון צעך-עלטסטען ה' א. נעלאסען, איז אונ'ם לאקאל פונ'ם שנײדער-צעך (פּיעטריקאווער 20) פארגעקומען א קאנפערענץ פון אלע האנדווערקער-צעכען און פראפעסיאנעלע האנדווערקער-פעראײנען, ווי: דער שנײדער-, בלעכער-, שוסטער- און בעקער-צעך, ווי אויך די פערוואלטונג פון מאלער, טישלער און גראווירער פעראײן. געווידמעט דער עפענונג פון די האנדווערקער קאמער.

ס'ווערט אפגעגעבען א בעריכט, וועגען דער אלגעמײנער פעראײנונג, סײ פון די יודישע און סײ פון די קריסטליכע האנדווערקער-ארגאניזאציעס צו די וואהלען פון דער האנדווערקער-קאמער, און ס'ווערט אויך גערעדט וועגען די סיבות, וואס האבען גורם געווען דערצו, אז ס'איז נישט געווען א יודישער פערטרעטער אין דער פערוואלטונג. צום סוף ווערט אנגענומען א רעזאלוציע, וועלכע שטעלט פעסט: „די קאנפערענץ פון אלע האנדווערקער-צעכען און די אויבענדערמאנטע האנדווערקער-פעראײנען דריקט אויס איהר צופרידענקײט מיט דער וואהל פון ה' ב. קאזשומיערסקי אלס וויצע-פרעזעס פון דער האנדווערקער-קאמער, און פאדערט איהם אויף צו שטעהן אויף דער וואך פון די האנדווערקער-אינטערעסען און צו פערטײדיגען דעם כבוד פון יודישען האנדווערקערטום."

PORANEK...

Kto rano wstaje, temu Pan Bóg daje! Kto się rano dobrze czuje, ten już jakby nawpół wygrał dzień.

Nadzwyczaj ważną jest ranna kąpiel, która przez "4711" staje się jeszcze bardziej odświeżającą i ożywczą. Stosujcie dla pielęgnacji ciała — prócz wody kolońskiej i inne wyroby "4711" — a lepiej dnia nie możecie rozpocząć.

№ 4711. Eau de Cologne

Wytwarzana całkowicie w kraju, przez generalnego zastępcę: firmę Z. BOCHNER i S-ka, Dziedzice.

ראזענבלאט'ס פאבריק געהט זיך שליסען

צוליב א קאנפליקט מיט די ארבײטער.

(§) צווישען דער דירעקציע פון ראזענבלאט'ס פאבריק, קארולא 36 און די ארבײטער איז אויסגעבראכען א זעהר שארפער סכסוך צוליב דעם, וואס זײט 2 וואכען האט מען נאך דארט נישט אויסגעצאהלט די שכירות.

אויף א קאנפערענץ פון דער דירעקציע מיט די פארשטעהער פון די קלאסען-פעראײנען האבען די דירעקטארען ערקלערט, אז די פאבריק געפינט זיך איצט אין א זעהר שווערע לאגע. א סך איהרע וועקסלען פון „באנק גאספאדארסטווא קראיאוועגא" האט זי געמוזט לאזען געהן צום פראטעסט, און דעריבער קאן זי איצט נישט אויסצאהלען די שכירות.

די ארבײטער-פארשטעהער האבען אבער דורכאויס געפאדערט, אז מ'זאל נישט אפשלעפען מיט די אויסצאהלונגען און זײ אויסצאהלען צו דער צײט. די דירעקציע האט דעריבער בעשלאסען צו קינדיגען אלע ארבײטער אויף א משך פון 2 וואכען.

1000 ארבײטער וועלען פערלירען די ארבײט.

נײער צירקולאר וועגען קאמף מיט'ן פרויען-האנדעל.

(§) אין דער לאדזער וואיעוואדזטווא איז אנגעקומען אן אקולניק פון אינערן-מיניסטער וועגען פערהיטען די דינסט-מײדלעך, אז זײ זאלען נישט ארײנפאלען אין די נעגעל פון פרויען-הענדלער.

אין דעם אקולניק איז געשריבען אזוי:

אין דער לעצטער צײט קומען זעהר פיל דארפישע מײדלעך אין שטאט ארײן זוכען זיך שטעלעס אלס דינסט-מײדלעך. צוליב דעם אבער, וואס אין די שטעט פיהלט זיך איצט כמעט נישט קײן מאנגעל אין דינסט-מײדלעך, קאנען די דאזיגע מײדלעך נישט געפינען קײן שטעלע סאון דאס ווערט אויסגענוצט פון די אלפאנסען, און פרויען-הענדלער. דעריבער דארף דער וואיעוואדע אויפמערקזאם מאכען די קאמונאלע זעלבסט-פערוואלטונגען און די גמינעס אויף די דערפער, אויף דער געפאהר, וואס עס דראהט די יונגע און אונערפארענע פרויען, ווען זײ קומען זוכען ארבײט אין שטאט.

אונארדנונגען אין דער קראנקען-קאסע.

(וו) א דעלעגאציע פון קלאסען-פעראײנען האט זיך נעכטען בעקלאגט בײ'ן דירעקטאר וומשיסלא אין דער קראנקען-קאסע, און געפאדערט, אז די דאקטוירים זאלען זיך העפליכער בעגעהן מיט די פערזיכערטע, אז עס זאל זײן א געהעריגע צאהל שטיהלען א.ז.וו. די ווארטע-צימערן, און אז אין די אויפנאהמס-צימערן זאל זײן א גענוגענדער צאהל העניגערס, כדי די פאציענטען זאלען נישט דארפען אוועקלעגען די מלבושים אויף דער ערד, בעת זײ ווערען אונטערזוכט פונ'ם דאקטאר. דירעקטאר וומשיסלא האט צוגעזאגט דאס אלץ צו ברענגען אין ארדנונג.

3 גנבות.

(§) די פאריגע נאכט האבען די לאדזער גנבים, ווײזט אויס, זעהר געשמאק געארבײט.

בײ לײזער לעווקאוויטש, נארוטאוויטש 29 האט מען ארויסגעגנבעט די מלבושים און פערשידענע חפצים אין ווערט פון 5000 זל.

בײ משה גוטמאן, נארוטאוויטשא 21 האט מען אויך ארויס'געגנב'עט די מלבושים און חפצים אין ווערט פון 1000 זל. און בײ רבקה גארדאן נארוטאוויטש 12 האט מען ארויסגעגנבעט די מלבושים און חפצים אויף א סומע פון 4000 זל.

אמיליאן דאלאר

שפאנענדער ראמאן פון היינטיגער צייט

(50-טע פארטזעצונג)

נאכדעם, ווי דער בעל-הבית איז אוועק, האט דער אונבעקאנטער ארויסגענומען א פאפיר, וואס ער האט צושפרײט און געוויזען מאקסים'ען א דאקומענט, וואס איז געווען פערזעהען מיט רעגירונגס-סטעמפלען און פערשידענע אונטערשריפטען. דאס דאזיגע פאפיר איז געווען א פארמעלער פאס, ארויסגעגעבען פון דער אמעריקאנער געזאנדשאפט אין לאנדאן, און אויסגעשטעלט אויפ'ן נאמען פון א'ן אמעריקאנער בירגער, דושאן פלעטשער פון שטאאט מעסעטשוסעטס.

— דער דאקומענט איז אין בעסטען ארדנונג. ער מאכט פון אײך א נײ[illegible] פרעמדען, וואס קאן אומעטום פאהרען.

— זענט איהר גרײט מיט איהם אוועקצוגעבען?

— עס ווענדט זיך אן די בעדינגונגען.

— אײער פאדערונג?

— א קלײניגקײט — פינף טויזענד פראנק.

— איך האב איהר, — האט מאקסים געזאגט און [illegible] פון זײן פארטפעל פינף באנקנאטען און זײ דערלאנגט דעם אונבעקאנטען.

— דאס פאפיר געהערט צו אײך, — האט יענער געזאגט און זיך אויפגעשטעלט — איהר וועט אויך אזוי גוט זײן און בעצאהלען די רעכנונג.

— וואס אײלט איהר זיך אזוי?

— איך מוז זיך אומקוקען אויף אנדערע קליענטען. איך וויל היינט מאכען נאך צוויי עהנליכע טראנזאקציעס. האט מיר א גליקליכע רײזע.

ער האט זיך בעגריסט און אוועק.

אין א שעה ארום איז מאקסים שוין געזעסען אין פאריזער צוג.

א פלאנטער פון געדאנקען האט זיך געווימעלט אין זײן קאפ.

— קודם כל — האט ער געטראכט, — האב איך אויפגעהערט צו זײן איד. איך בין הער דושאן פלעטשער, געבוירען דעם 14. אפריל 1873, אין שטאאט מעסעדשוסעטס, א בירגער פון די פעראײניגטע שטאאטען. אבער ווי נאך וועט דער גראהער אלטער מאן אנקומען קײן מאנטע-קארלא?

א זײגער צוויי בײנאכט האט ער זיך געפינען אין פאריז. א זײגער זיבען אין דער פריה דארפט ער ווײטער פאהרען, און עס לוינט זיך נישט דעריבער אפצושטײגען אין האטעל. ער וועט די פינף שעה פערבלײבען דא, אויפ'ן וואקזאל, טײלווײז אין ווארטע-זאל און טײלווײז אין רעסטאראן.

דער צוג איז אפגעגאנגען מיט א פערשפעטיגונג פון צוויי שעה. מען האט פריהער געדארפט ארײנזעצען אין די וואגאנען אן'אפטײלונג פרײוויליגע, וואס איז געקומען צו מארשירען אונטער די קלאנגען פון א מיליטערישען ארקעסטער, און האט אויף דער פלאטפארם געמוזט געדולדיג אויסהערען א פײערדיגע רעדע פון א גענעראל. מאקסים האט אויף דעם בילד ארויסגעקוקט דורכ'ן פענסטער און טרויריג געשאקעלט מיט'ן קאפ, זעהענדיג די פרישע, יוגענדליכע, כמעט קינדערישע פנים'ער, וואס אין זײערע אויגען האט געשײנט א שטראהלענדיגע, זארגלאזע פרעהליכקײט.

אין ליאן האט דער צוג אונערווארטעט געמוזט לאנג שטעהן. עס האט זיך בעוויזען די בעריהמטע ארטיסטקע סארא בערנארד, וועלכע איז ספעציעל געקומען צו האלטען א פאטריאטישע רעדע צו די זעלנער. די ארטיסטקע האט זיך אויפגעשטעלט אויף א הילצערנער טריבונע, וואס איז געווען ארומגערינגעלט פון טויזענדער מענשען, און גערעדט. אין שרײענדיגען זיך, האסטיג און בעגײסטערט האט ער דערזעהען א בערגאמענט-בלאסע פנים, צוויי דורכזיכטיגע אלאבאסטער-הענד, צוויי אויסגעשטרעקטע ארעמס, ווי זײ וואלטען געוואלט גרײפען צום בענטשען, און אין א פײערדיגער, געפרעסטער שטילקײט, וואס איז בלויז געשטערט געווארען פון דעם אײנטענצינגען צישען פון לאקאמאטיוו, האט זיך דערהערט דאס שארפע, מעטאלענע קול פון דער בעריהמטער פרוי...

ווען די ארטיסטקע האט ענדליך געענדיגט איהר רעדע, האט זיך צוריק אנגעהויבען דער טומעל און אונבעשרײבליכער גערודער. מאקסים האט געמײנט, אז איצט וועט שוין דער צוג זיך ריהרען פון ארט. אבער אומזיסט! דאס ווארטען איז געווען בחינם. די וואגאנען האבען זיך אויסגעלײדיגט און מאקסים איז צו צו א באהן-בעאמטען און איהם געפרעגט, פארוואס דער צוג [illegible] לאנג. דער בעאמטער האט איהם ערקלערט, אז דער צוג וועט [illegible] נישט ווײטער פאהרען, נאר ערשט צומארגענס וועט ער זיך ריהרען פון ארט.

מאקסים'ען האט בעהערשט א שרעק, דערמאנענדיג זיך, אז מארגען איז שוין דער 29. אויגוסט און ער קאן נאך אמאל פערשפעטיגען דעם טערמין.

ער איז אהן א וועג-ווײזער אוועק אין דער אונבעקאנטער שטאט, האט זיך ארײנגעכאפט אין עפעס א האטעל, אין וועלכען ער האט געדונגען א צימער, איבערגעלאזט די זאכען, וואס ער האט געהײסען ארויפפיהרען אין דער הויך און איז ארויס. אויפ'ן וועג האט ער זיך דערמאנט, אז ער האט פערגעסען דעם נאמען פון האטעל. ער האט דעריבער מורא געהאט, אז ער וועט נישט טרעפען צוריק.

ער איז געלאפען איבער דער שטאט, ווי א משוגע'נער און ענדליך א מידער האט ער זיך ארײנגעזעצט אין אן'אויטא און געבעטען דעם שאפער זאל איהם אויסרעכענען נעמען פון האטעלען.

— האטעל „סאוואאר"! יא! — דארט אהין פיהרט מיך! — האט מאקסים בעפוילען.

באלד אינדערפריה. א לאנגע צײט איידער דער צוג האט געזאלט אפגעהן, האט ער זיך שוין געפינען אויפ'ן וואקזאל. ער איז א גאנצע נאכט נישט געשלאפען און ער האט זיך געפיהלט צובראכען און פערמאטערט.

ענדליך האט זיך דער צוג גערוהרט פון ארט. עס איז אבער נישט אוועק קײן גאנצע פערטעל שעה, ווי ער האט זיך אויפסניי אפגעשטעלט אויפ'ן פרײען פעלד.

אזעלכע פויזעס און פאהרען, וואס האבען געדויערט אמאל קירצער און אמאל לאנג, האבען זיך איבערגע'חזר'ט כמעט יעדע האלבע שעה. מאקסים איז געווען אויפגערעגט אויף אזא פאהרען און מיט קנאה האט ער זיך דערמאנט, ווי אנגענעהם עס איז אמאל געווען צו פאהרען אויף דער זעלבער ליניע.

אין סען-ראפאעל-וואלעסקיר איז דער צוג געבליבען שטעהן גאנצע צוויי שעה.

אזוי איז אריבער א גוטע האלבע נאכט.

ערשט א זײגער צעהן אין דער פריה האט ער זיך געפינען בײם ציל.

דאס הארץ האט איהם געוואלדיג געקלאפט.

— זאל ער זאפארט אוועק אין האטעל? ווארט שוין יענער אויף איהם? און אפשר האט זיך דער געגנער פערשפעטיגט, וואס עס איז בײ די איצטיגע רײזע-בעדינגונגען זעהר מעגליך?

נישט וויסענדיג פארוואס ער טוט דאס אײגענטליך, האט ער די וואליזע איבערגעלאזט אויפ'ן וואקזאל. ער האט בעשלאסען צו הײסען זי ברענגען אין האטעל ארײן ערשט שפעטער.

ער איז אוועק אין דער שטאט, וואס האט זיך גארנישט געענדערט, בלויז עס האבען זיך געפינען אין איהר וועניג מענשען, ווי זי וואלט פערלאזט געווארען פון אלעמען און געהן אויסגעשטארבען. דער גרעסטער טײל געשעפטען איז געווען געשלאסען.

א פריזיר פון דער גרוסאלדי-גאס איז געשטאנען נעבען זײן ראזורע; דער אלטער פריזיער איז געבליבען אלײן, ווײל זײנע דרײ געזעלען זענען גענומען געווארען אין מיליטער. ער איז ארײן אין דער ראזורע און זיך געלאזט אויפפרישען; ער האט געהײסען זיך בעשפריצען דעם קאפ מיט שארפע וואסער און זיך מאסאזשירען דאס געזיכט. מאקסים איז ארויס פון פריזיער-אנשטאלט אן'אויפגעמונטערטער.

ער האט בעשלאסען גלײך צו געהן אין „האטעל דע פארי".

ער האט געוואלט זיך דערוויסען ווער עס האט בעשטעלט דאס צימער נומער 22. ענדליך וועט ער געוואהר ווערען דעם נאמען פון זײן געגנער. ער איז געווען צופרידען פון דעם דאזיגען [illegible] אײנפאל זײנעם און איז זאפארט אוועק אין האטעל.

דאס טויער פון קאסינא איז געווען געשלאסען.

— ביטע דאס צימער 22, — האט ער זיך געווענדעט צום האטעל-פארטיער.

דער פארטיער האט א קוק געטאן אויף א שווארצער טאוועל, וואו עס האבען זיך געפינען די ציפערן פון די האטעל-צימערן און בײ יעדען נומער איז געהאנגען א שליסעל פון דעם פרײען צימער.

— איך בעדויער זעהר, — האט דער פארטיער געענטפערט — צימער 22 איז בעשטעלט.

(פארטזעצונג קומט)

אין „הויף“ פון גערער רבי׳ן

(ענדע פון זייט 3).

אמאל געווען בעלגישער קאנסול (אזוי דערצעהלט מען מיר אין גער). ער איז שוין געווארען א מופקר. און יעדעס מאל פארבענקט ער זיך צוריק צום רבי׳ן.

דער רבי לעבט אויפ׳ן ווייגער. קיין מינוט געהט נישט פארלוירען. שוין א ווייגער דריי פארטאג, זומער און ווינטער איז ער אויף, ער לערנט דאן און דער־נאך לערנט ער א קורצען שיעור מיט יעדען זוהן און איינינקעל און אלעם צו דער מנוט. צוויי מאל אין טאג, פאר־מיטאג און נאכמיטאג, נעמט ער אויף די חסידים נאכמיטאג — א קורצער דרומעל, און דאן ווידער א שיעור מיט די אייניקלער. דער עיקר איז לערנען. דער רבי האט אויך איינגעפיהרט דעם דף יומי, וואס אלע חסידים זיינען לער־נען אין יעדען טאג. דער רבי גיט אויך פרעמיעס פאר לערנען. ער האט אויך אין ירושלים א ישיבה און די דריי בחו־רים, וואס צייכנען זיך אויס אין לער־נען, בעקומען אויף דער רייזע פון ירוש־לים קיין גער אויף א האלב יאהר צייט.

דער רבי איז זעהר מקרב דאס יונג־ווארג. אין גער זיינען אויך דא איינגע קאמונעס, אדער „קבוצות“ פון בחורים. זיי נעמען זיך צונויף אין פוילישע שטעט־לעך, רייך און ארעם, און קומען מאכען־ווייז קיין גער, וואו זיי האבען א משות־פות׳ע קאסע. דער גייסט ביי זיי, ביי די דאזיגע חסידישע קאמונעס איז זעהר שטארק. הינטערעסאנט איז, אז די בחו־רים אין גער לייענען היינט־וועלטליכע ספרים. דער רבי האט עס נים גע׳אסר׳ט. דער היינטיגער רבי האט נישט קיין מורא פאר קיין כפירה. ער איז זיכער... מ׳שמיינט־עזאגט, וואס די אפיקורסים האבען אנטקעגענצושטעלען.

ווענען פאטער פון גערער רבי׳ן, ווע־גען „שפת־אמת“, דערצעהלט מען א מעשה וועגען א בעגעגניש מיט נחום סא־קאלאוו׳ן. סאקאלאוו איז ארונגעפאהר־רען צום רבי׳ן, כדי צו בעוועגען איהם פאר חיבת־ציון און פאר בילדונג. סא־קאלאוו האט געזאגט צום רבי׳ן: „יודען מוזען לערנען די שפראך פון לאנד, והא ראיה: בנתן ותרש האבען גערעדט צווישען זיך, און וואס וואלט געווארען פון די יודען, ווען מרדכי וואלט זיי נים פארשטאנען?“... האט דער רבי גע־ענטפערט: „דאס בעווייזט דעם היפך, ווען די יודען וואלטען פארשטאנען די שפראך, וואלטען בגתן ותרש נישט גע־רעדט אפען. נישט מעהר, און יעדען ייד מוז זיין איין מרדכי, וואס זאל פער־שטעהן די לאנד־שפראך. אונזער היינ־טיגער דור איז שוין יוצא מיט סאקא־לאוו׳ן, מעהר דארפען מיר נישט“. אזוי האט געזאגט דער „שפת אמת“.

דער היינטיגער רבי האלט יא פון ביל־דונג. דאס האט ער איינגעפיהרט די בית־יעקב שולען פאר די חסידישע טעכ־טער. דער משמש איז כיין מענש. ער גלויבט מיר, אז איך לייד אויף א מיחוש און איך דארף אנ׳אפעראציע, און איך וויל פריהער פרעגען דעם רבי׳ן. דער משמש היט מיך, ווי אנ׳אויג אין קאפ. באלד ווייסט מען שוין אין גאנצן גערער הויף, אז א „דייטש“ פון אויסלאנד איז געקומען, און ער האט אמונה אין רבי׳ן. חסידים קומען צו, און גיבען מיר שלום און ווינשען מיר א רפואה שלימה. איך זעה ביי די יודען א ברידערליכען מיט־געפיהל, און עס איז מיר אביסעל פשיק־רע, וואס איך גיי אויס לבטלה די ווינ־שונגען פון וואוילע מענשען.

מען איז מיר מדריך. אויצט שלאפט נאך דער רבי, — זאגט א יוד, ערשט א זייגער פיר נעמט דער רבי אויף. איהר זאלט איהם גוט מזכיר זיין. דאס קדושי׳ן פינגערל נעמט אראפ פון האנט, ווייל עס איז נישט קיין דרך־ארץ פאר׳ן רבי. אין פארגעסט נישט צו זאגען: הייליגער רבי צדיק הדור. איהר וועט זיכער געהאל־פען ווערען. מען דארף נאר פארשטעהן, וואס דער רבי זאגט.

די שרייב-מאשין פייערט איהר 100-יעהריגען געבורטס-טאג

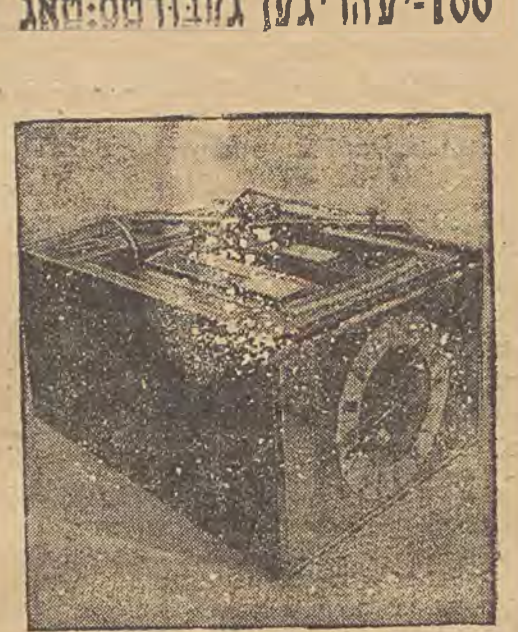

אט אזוי האט אויסגעזעהען די שרייב־מאשין, ווען זי איז ערפונדען געווארען אין יאהר 1829 דורכ׳ן אמעריקאנער וויליאמס בורטש

די קראנקע קאנפערענץ

די פאליטישע קאנפערענץ פון די מלוכות, וואס דארף זיך אין גיכען עפענען, האט עפעס נישט קיין הצלחה. חוץ פואנקארע, וועלכער האט גע־מוזט צוליב זיין מאגען־געשוויר דעמיסיאנירען פון זיין אמט אלס פרעמיער־מיניסטער, ליגט אויך קראנק דער דייטשער רייכס־קאנצלער הערמאן מי־לער, וועלכען מיר זעהען דא אויפ׳ן בילד. די דאקטוירים האבען מורא פאר זיין לעבען.

נייער אייזענבאהן-פאהרפלאן

גילטיג פון 15. מאי 1929

לאדזער פאבריק-באהן

פון לאדז

2.00	קיין ווארשע
4.45	„ „ (שנעלצוג)
6.40	„ קאלושעק (אנשלוס מיט ווארשע שנעלצוג)
7.45	„ ווארשע (שנעלצוג)
8.30	„ קאלושעק (ווכטאג און תגאות)
10.05	„ „
10.50	„ „
12.05	„ „ (אנשלוס מיט ווארשא שנעלצוג)
14.20	„ ווארשע
14.40	„ קאלושעק
15.40	„ „
16.15	„ גאלקוווע
16.35	„ ווארשע
17.35	„ קאליושעק
18.30	„ „ (אנשלוס מיט ווארשע שנעלצוג)
19.05	„ ווארשע
19.35	„ קאלושעק
20.3?	„ „
21.05	„ ווארשע
21.40	„ קאלושעק
23.15	„ ווארשע

קיין לאדז

1.30	פון ווארשע
5.05	„ „
6.52	„ קאלושעק
7.28	„ „
7,50	„ „
8.42	„ „
9.08	„ אנדזשעיעוו (מאנטאג און נאך יום־טוב־טעג)
9.45	„ קאלושעק
11.12	„ ווארשע
12.17	„ קאלושעק
14,07	„ ווארשע
16.04	„ קאלושעק
16.25	„ ווארשע
17.47	„ ווארשע
19.25	„ גאלקוווע
20.23	„ ווארשע
20.42	„ „ (שנעלצוג)
21.17	„ קאלושעק (ווכטאג און תגאות)
22,12	„ „ (ווכטאג און תגאות)
22.52	„ ווארשע

קאלישער באהן

פון לאדז

0.20	קיין קוטנע (אנשלוס מיט דאנציג און גדיניע)
2.05	„ פויזען
3.02	„ ווארשע
6.37	„ „ (שנעלצוג)
7.30	„ „
7.50	„ פויזען
8.55	„ קאלושעק
9.38	„ קוטנע
10.15	„ זבאנשין
12.40	„ קוטנע
12.50	„ פויזען
13.20	„ ווארשע
13.39	„ „
15.15	„ קוטנע
15.25	„ פויזען און זבאנשין
15.50	„ קוטנע און פויזען
18.41	„ לאוויטש
19.30	„ עסטראווא
20.12	„ לעמבערג און סקאושיסקא
20.35	„ אלעקסאנדראווא, דאנציג און גדיניע
21,55	„ פויזען און זבאנשין
22,15	„ קאטאוויץ און קראקא
23.06	„ זבאנשין (שנעלצוג)

קיין לאדז

1.50	פון ווארשע
2.46	„ עסטראווא
6.28	„ פויזען און זבאנשין (שנעלצוג)
7.12	„ פויזען און זבאנשין
7.14	„ קאטאוויץ און קראקוי
7.28	„ קוטנא
8.05	„ גדיניע, דאנציג איבער קוטנע
8.45	„ עסטראווא
9.26	„ לעמבערג (איבער סקאושיסקא)
10.06	„ ווארשא (שנעלצוג)
12.34	„ „
13.15	„ פויזען
13.25	„ פויזען און זבאנשין
13.28	„ פויזען
13.50	„ קאלושעק
19.16	„ לאוויטש
19.45	„ פויזען (שנעלצוג)
20.02	„ דאנציג, גדיניע און קוטנע
21.40	„ ווארשא
22.01	„ אלעקסאנדראווא
22.08	„ ווארשא (שנעלצוג)
23.15	„ פויזען

לעזט און אבאנירט
— דאס —
לאדזער טאגעבלאט

דרוקזאכען
אלערליי

ווערען שנעל, און פראמפט אין דער פיינסטער אויס־פיהרונג און מאדערנסטער שריפט אויסגעפערטיגט. –

קלעפסידרעס
ווערען אין פערלויף פון 1 שעה געדרוקט און אויסגעקלעפט אין דער גאנצער שטאט.

בוכדרוקעריי
ע. און מ. האמבורסקי
פיעטריקאווער 16, טעלעפאן 47

Ogłoszenia Fuchs'a to mur
o który oprzeć się może najbardziej zachwiana firma; nie upadnie nigdy, skoro tylko się zwróci o radę reklamową do
Akwizycji ogłoszeń
FUCHS'a
Piotrkowska 50, tel. 21-36

צוליב דער שווערער צייט זענען די פרייזען ערמעסיגט
וויכטיג פאר אורלויב־פאהרער!
ווילט איהר אייער אורלויב גוט פערברענגען?
פאהרט אויף אפרוה נאר אין בעוואוסטען
פענסיאנאט „WYGODA“
נאר 9 זלאטיס טעגליך
St. GŁOWNO, Polenice. Wila Misiaka obok Nowego Otwocka w lesie
גרויסע זוניגע צימערן, כשר׳ע, היגיענישע קיך, שעהנע געגענד.
קאנקורענץ־פרייזען—30% ביליגער ווי איבעראל;
בעמערקונג: בעטגעוואנד איז נויטיג מיטצונעהמען.
צו ווענדען זיך דירעקט צו פרוי אפעל אין פענסיאנאט „וויגאדא“
אין לאדז ערטיילט אויסקונפט: אפעל, זאוואדזקא 23, אין הויף, 2־טען איינגאנג, לינקס, פארטער. פון 2—4 און פון 6—8.
— פאר יונגבדליכע און ערוואקסענע —

עלעגאנטע
שייטלען
(א לא גארסאן) ווי אויך צו פריזירען נעמט אן די לאנג־יעהריגע פריזיערקע פרוי גארנעצקא, מאניטשראצקא 1.
אלע ארט בעשטעלונגען, וואס געהט אריין אין געביט פון פריזירעריי ווערען פראמפט און פינקטליך אויסגעפירט. מעסיגע פרייזען.

פראשקעס
געגען פוס-שווייס
בעקומט מען נאר ביי דעם צייטונגס־פערשפריי־טער פיעטריקאווער 10.
פרייז 60 גראשען

שטריקערס
קוואליפיצירטע צו קאט־ציהער ווערען געזוכט
פאנסקא 9, וו. 6. 3473

אין יעטוועדער יוד. פאמיליע
מוז זיך געפונען דער איינציגער יודישער ארגאן פאר היגיענע און מעדיצין
„פאלקס-געזונט“
(7־טער יאהרגאנג), אויסגאבע „טאז“ — „אזע“. רעד. ד״ר צ. שאבאד (ווילנע). פרייז: א יאהר — 6 גילדען; $\frac{1}{2}$ יאהר—3 גילדען; $\frac{1}{4}$ יאהר— 1.50 גילדען, אדרעס רעד. „פאלקסגעזונט“ ווילנע פ. ק. א. 80.664. וויכטיגע פראבלעמען! עצות אומזיסט טיכטיגע און רעאלע אגענטן ווערען געפאדערט איבעראל!

פוילישע שפראך
ווערט ערלערנט גרינדליך דורך א קורצער צייט
וסכאדניא 29, וו. 3.

כי ימצא בקרבך איש או אשה אשר ילכו
וואס קלערען צו געהן אין אנ׳אנדערע ביורא
ודרשת היטב והנה אמת נכון הדבר, והגד להם
זאלסטו זיי זאגען
אז גור אין ביורא ביים רעכטסקאנסולענט י. מאנעלא
פיעטריקאווער 17
זאכאדניא 52
טעלעפאן 79־48.
ווערט געוויסענהאפט ערלעדיגט און געשרי־בען אלע סאנדאווע זאכען, ביטעס, קלאזו־לעס, זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, קארנע און ציוויל אפע־לאציעס, אדוואקאציעס, אונטערציזיעס, ספעציאליסט פון שותפות־אקטען, אי־בערזעצונגען אין אלע שפראכען
מיט אכטונג
י. מאנעלא פיעטריקאווער 17
דורכגאנג זאכאדניא 52

ווארנונג
צוליב דעם ... האבען זיך בא־וויזען פאלשע וועקסלען אויף מיין נא־מען ווארען איך אלע וואס נעהמען וועקסלען מיט מיין אונטערשריפט, זאלען זיך פריהער מיט מיר פארשטענדיגען.
וואלף גאלדמאן
וסכאדניא 18.

שרייבן שעהן און שנעל
לערנט אויס דער בעריהמטער קאליגראף ל. בערמאן אין 1 לעקציעס. אויך ווערט געלערנט שרייבען גוט א יודישען בריף אפילו נאם, וואס קאן גארנים. א ... שוין צוזאמע ... טאק

היפאטעקען־געלד
צו ביליגע צינזען
אויף בערלינער הייזער
בעזארגט שנעל
Ch. Regenwetter
Berlin S. 14, Stallschreiber № 33
Telefon: Dönhoff 4337.

אבאנאמענטס־פרייז: פאר 3 חדש אין פוילען 6 זל., אין פראנקרייך ... געלט־ ביין 30— פראנק, אין אנדערע לענדער— 1,25 דאלאר.
אנאנסען־פרייז: פאר 1 מילימעטער־שורה פארן טעקסט 16 גראשען, פראסטע 25 גר., אין טעקסט 40 גר., פראסטע 60 גר. ... פאר אויסלענדישע אנאנסען 100% טייערער. אויסער דער שטעט־מיט 60% טייערער. ...
Redaktor-wydawca B. Hamburski
Tłocznia: B. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska 16.